

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-4.04

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Навчально-науковий інститут бізнесу та сучасних технологій

Форма навчання заочна

Кафедра бухгалтерського обліку і аудиту

Допускається до захисту

Завідувач кафедри _____ Є.А. Карпенко

«30» червня 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: «Державні публічні закупівлі: тендери, аукціони, відкриті торги»

***зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівлі та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Публічні закупівлі»
ступеня «магістр»***

Виконавець роботи   Павленко Олександра Сергіївна

_____ 30.06.2021 р.

Науковий керівник   к.е.н., доцент Мілька Алла Іванівна

_____ 30.06. 2021 р.

Полтава – 2021

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Розділ 1. Теоретичні основи здійснення закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти	8
1.1. Категоріально-понятійний апарат публічних закупівель.....	8
1.2. Аналіз нормативної бази контролю здійснення державних закупівель бюджетними установами	12
1.3. Організаційно-економічна характеристика комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»	22
Висновки до розділу 1.....	27
Розділ 2. Сучасний стан проведення та обліку публічних закупівель	29
2.1. Система електронних державних закупівель «ProZorro» комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради».....	29
2.2. Особливості обліку основних процедур публічних закупівель	36
2.3. Тендерна документація	466
Висновки до розділу 2.....	774
Розділ 3. Контроль у сфері публічних закупівель	77
3.1. Особливості здійснення державного контролю у сфері публічних закупівель	77
3.2. Внутрішньогосподарський контроль державних закупівель.....	81
3.3. Проблеми та напрями підвищення ефективності здійснення публічних закупівель	994
Висновки до розділу 3.....	99
Висновки.....	101
Список використаних інформаційних джерел.....	106
Додатки.....	117

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Будь-яка політична система є комплексом інститутів і організацій, які в сукупності відповідають за організацію суспільства та виконують різноманітні функції управління. Оскільки основоположним завданням держави є забезпечення сталого економічного розвитку, процеси, що здатні забезпечити певні економічні зрушення виступають чи не визначальною складовою економічної політики й є нагальними. Не оминула така тенденція і Україну, яка прагнула реальних змін, адже політична неспроможність державного апарату, слабка самостійність та величезна корупційна складова виснажили економіку та привели Україну до межі економічної кризи.

Українською владою на конституційному рівні закріплено основний курс держави, яким є набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору. А це передбачає від України виконання певних умов, які пов'язані перш за все з імплементацією вітчизняного законодавства до європейських стандартів, його адаптацію та зміну згідно з міжнародними нормами та правилами.

Бізнес в Україні стає все більш гнучким та мобільним, процедури вибору кваліфікованих постачальників товарів або послуг все частіше відбуваються на базі спеціалізованих платформ у мережі Інтернет, але у багатьох сферах українського бізнесу все ж існує потреба у подальшій оптимізації процесу вибору постачальників, організації здорової конкуренції між учасниками тендеру, одним словом, – у відкритих системах проведення електронних тендерів, які б фіксували кожен етап процесу вибору у режимі реального часу.

Основною метою здійснення реформи є зміна механізму проведення процедур закупівель, що повинно стати ключовим елементом в управлінні державними фінансами і ґрунтуватися на засадах добросовісної конкуренції, прозорості й відкритості, недискримінації учасників, об'єктивності та

неупередженості, ефективності витрачання коштів та, разом із цим, запобігати проявам корупції в цій сфері.

Публічні закупівлі є одним із основних факторів впливу на розмір бюджету держави, забезпечують державні потреби в благах, необхідних для розв'язання соціально-економічних проблем, підтримання обороноздатності країни та безпеки її громадян, забезпечення конституційних прав на освіту та охорону здоров'я, відтворення та збільшення валового внутрішнього продукту країни. Також публічні закупівлі відображають фактичні напрямки реалізації політичних програм. Як наслідок, процес їх здійснення має бути чітким, контрольованим та відповідати сучасним вимогам суспільства. А тому, питання дослідження стану сфери публічних закупівель в Україні на сьогодні є досить актуальними.

На даний момент в Україні найбільшу ефективність можна досягти не тільки використанням напрацьованих зв'язків, а й розумним та максимальним використанням ринкових механізмів та конкурентною боротьбою між постачальниками товарів та послуг. Адже на даному етапі розвитку сфери підприємства та бізнесу, боротьба ведеться в усіх напрямках роботи тієї чи іншої організації. Тому задіяти усі можливі засоби важливо не тільки для досягнення успіху в боротьбі, а ще й для довгого та конкурентно-спроможного життєвого циклу компанії.

Переведення закупівель в електронний формат та всі потужності, що створенні в межах, або за допомогою системи «ProZorro», надають Україні величезний потенціал в розбудові прозорості, підзвітності та ефективності країни. Після декількох років роботи системи, успіхів, перших перепон та виявлених недоліків вкрай актуальним є вдосконалення функціонуючої системи й переведення її на новий, кращий рівень, задля суттєвого зменшення корупційних зловживань.

Досягнення узагальненого теоретичного осмислення місця і ролі публічних закупівель в державному управлінні стало можливим завдяки дослідженням системи державних закупівель таких теоретиків: С.Науменко,

Л.Батенко, С.Смиричинського, Ю.Уманців, Н.Ткаченко, Ю. Ганущак, Ю.Овrameць, О. Критенко, О. Оліфер, Ю. Фалко, О. Мартинюк, Н. Тополенко, Г. Пінькас та іншими.

Серед зарубіжних авторів публічні закупівлі в теоретичному аспекті в своїх працях розглядали Р. Кох, Дж. Келлі, В. Бурмістров, Ф. Котлер, К. Перов, Х. Фірон, М. Ліндерс.

Попри велику кількість наукових робіт та статей, що присвячені електронним закупівлям в цілому, та системі «ProZorro» зокрема, науковцями не приділено уваги науковому дослідженню інструментів аналітики публічних закупівель, хоча саме інструменти моніторингу є тими механізмами протидії та запобігання корупції, які здатні забезпечити відкрите, прозоре та підзвітне функціонування всієї системи публічних закупівель.

Мета роботи – проаналізувати систему публічних електронних закупівель, переведення їх в електронний формат як ефективний інструмент боротьби з корупцією.

Мета роботи зумовила виконання наступних **завдань**:

- розглянути категоріально понятійний апарат публічних закупівель;
- провести аналіз нормативної бази контролю здійснення державних закупівель бюджетними установами;
- дати організаційно-економічну характеристику комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»;
- розглянути систему електронних державних закупівель «ProZorro» комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»;
- вивчити особливості обліку основних процедур публічних закупівель;
- дати тлумачення поняття тендерної документації, деталізувати порядок її складання;
- охарактеризувати особливості здійснення державного контролю у сфері публічних закупівель;
- дослідити внутрішньогосподарський контроль державних закупівель;

- проаналізувати проблеми та визначити напрями підвищення ефективності здійснення публічних закупівель.

Об'єктом дослідження є публічні закупівлі.

Предметом дослідження є електронні закупівлі як інструмент боротьби з корупцією.

Суб'єктом дослідження є діяльність Комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради».

Методи дослідження. Для вирішення зазначеної мети в дипломній роботі застосовані загальнонаукові методи, такі як: аналіз та синтез, спостереження, порівняння, системний підхід, які використані при дослідженні теоретичних аспектів публічних закупівель. Також в роботі застосовані методи економічного аналізу: статистичний та аналітичний (при обґрунтуванні необхідності здійснення контролю у сфері закупівель), розрахунково-нормативний (при дослідженні ефективності реалізованих механізмів), метод моделювання (при наданні рекомендацій щодо подальшого розвитку та вдосконалення системи публічних закупівель) тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в узагальненні теоретичних засад та розробці практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення системи контролю публічних закупівель.

Практичне значення одержаних результатів. Одержані в роботі наукові результати доведено до рівня рекомендацій та пропозицій, практична реалізація яких сприятиме ефективності формування системи контролю публічних закупівель, що вплине на підвищення рівня господарської діяльності суб'єктів господарювання.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, які в свою чергу поділені на підрозділи, висновків та списку використаних джерел 92 найменувань. Загальний обсяг дипломної роботи 117 сторінок, включаючи 4 таблиці, 1 рисунок та 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАКУПІВЕЛЬ ТОВАРІВ, РОБІТ І ПОСЛУГ ЗА ДЕРЖАВНІ КОШТИ

1.1. Категоріально-понятійний апарат публічних закупівель

Незважаючи на наявність порівняно великої кількості досліджень у сфері публічних (державних) закупівель, в доктрині адміністративного права України дотепер відсутнє єдине розуміння концептуального поняття – «публічні закупівлі».

Окреслюючи актуальність, також варто зазначити, що 2016 р. став роком докорінних змін у системі державних закупівель України. 17 лютого 2016 р. Президент України підписав новий Закон України «Про публічні закупівлі» [19]. Вже 1 серпня 2016 р. цей Закон став обов'язковим до застосування для всіх замовників державного сектора. Вся система державних закупівель була переведена на електронний майданчик і стала здійснюватись виключно в електронній формі.

Окрему увагу варто звернути на термін «публічні закупівлі», який став використовуватись у новому Законі. Раніше за всі роки існування незалежної України на законодавчому рівні був закріплений дещо інший термін – «державні закупівлі». Ребрендинг «державних закупівель» на «публічні закупівлі» автори Закону пов'язують з психологічним аспектом сприйняття населення. Логіка законодавця полягає в тому, що оскільки закупівлі товарів, робіт, послуг здійснюються за кошти платників податків, то останні повинні мати право безперешкодно споглядати та контролювати цей процес «публічно». Останнє, в свою чергу, можливе за умови переведення процесу закупівель в електронну форму через мережу Інтернет [44, с.242].

З огляду на те, що до прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» [19] на законодавчому та доктринальному рівнях використовувалось поняття

«державні закупівлі», а після прийняття – «публічні закупівлі», то в рамках нашого дослідження ми не будемо проводити між ними будь-якої різниці. Іншими словами, на нашу думку, термін «державні закупівлі» є синонімічним терміну «публічні закупівлі», а зміна формулювання пов'язана виключно з проведенням законодавчої реформи в 2016 р. і аж ніяк не пояснюється зміною смислового навантаження.

У рамках нашого дослідження проаналізуємо та окреслимо сутність поняття «публічних закупівель», а також наведемо основні його характеристики. Дане поняття використовується не тільки в юридичній, а й в економічній науці. Незважаючи на це, а також на наявність численних досліджень в науці, дотепер відсутній єдиний загальновизнаний підхід до визначення поняття «публічні закупівлі».

Аналіз доктринальних підходів доцільно розпочати із тези О.Ф. Овсянюк-Бердадіної про те, що застосування системи державних закупівель дає суспільству змогу отримати у повному обсязі соціальні послуги, оскільки ті послуги, що не можуть надати інституційні одиниці державного сектору внаслідок виробничих, фінансових, інноваційних можливостей і слабого розгалуження інфраструктури, можна надати через механізм тендерів приватним господарюючим суб'єктам, таким чином забезпечуючи соціальний захист та стандарт життя населення [47, с. 13].

До наведеного варто додати, що публічні закупівлі товарів, робіт і послуг є правовим механізмом, який дає змогу державі обрати суб'єктів господарювання, які виконають державне замовлення на найбільш вигідних ринкових умовах. Останнє може бути досягнуто тільки за умови неупередженого конкурсного процесу проведення закупівлі та відбору переможця на основі заздалегідь визначених критеріїв. Кінцевою метою публічних закупівель є ефективне визначення постачальника, який повністю відповідає кваліфікаційним критеріям конкурсу та встановив найнижчу вартість своїх товарів, робіт, послугу.

Г.І. Пінкас термін «державні закупівлі» визначає як систему замовлення державним сегментом товарів, робіт, послуг, що є об'єктивно необхідними для повноцінної реалізації програм розвитку та економічного зростання держави, за завчасно оголошеними умовами конкурсу, які передбачають виконання визначених умов на принципах добросовісної конкуренції серед учасників торгів з метою забезпечення ефективності та максимальної економії грошових коштів для їх замовника [56, с. 58]. Актуальним у цьому визначенні є акцент автора на цільове використання бюджетних коштів – виконання державних програм розвитку. З даного приводу потрібно зазначити, що «публічні закупівлі» не слід ототожнювати із поняттям «державне замовлення». Так, на відміну від «державного замовлення», яке є орієнтовним планом-декларацією держави, «публічні закупівлі» – це вже безпосередній процес придбання конкретних товарів, робіт, послуг.

О.О. Критенко та Ю. Фалко у незалежних один від одного наукових дослідженнях під поняттям «державні закупівлі» пропонують розуміти регламентовану законодавством діяльність держави з придбання товарів, робіт і послуг із найбільшою ефективністю та найменшими витратами з метою забезпечення діяльності держави, а також здійснення впливу на розвиток приватного сектору національної економіки і виконання соціально значущих функцій [29, с. 87; 79, с. 136].

Практично аналогічною є теза А.О. Оліфера, який визначає «державні закупівлі» як придбання (у тому числі в порядку централізованої закупівлі) на конкурентній основі замовником товарів, робіт і послуг, відповідно до річного плану закупівель, за державні кошти, у порядку, встановленому законом, з метою задоволення суспільних потреб у визначених ресурсах і забезпечення розв'язання інших завдань державної соціально-економічної політики [48, с.203].

З даних визначень необхідно підкреслити, що публічні закупівлі дозволяють державі укласти договори з приватним сектором, які покликані вирішувати соціально-економічні проблеми держави та суспільства,

забезпечувати проведення наукових досліджень, створювати і впроваджувати новітні технології й розробки. Необхідність публічних закупівель обумовлюється, як правило, відсутністю інституційних одиниць державного сектору ресурсного потенціалу для виконання тих завдань, які на них покладено.

Заслуговує на увагу також підхід Н.Б. Ткаченко та Ю.М. Уманцева, який визначає «публічні закупівлі» в якості механізму правовідносин між замовниками, з однієї сторони, та учасниками, з іншої, щодо укладення та виконання державних договорів на постачання товарів, робіт, послуг [70, с. 82; 75, с.120]. Аналізуючи даний підхід, зазначимо, що інститут публічних закупівель являє собою якісно однорідну систему правових норм, які визначають порядок організації публічних закупівель, а також порядок виконання укладеного договору про закупівлю. Іншими словами, інститут публічних закупівель визначає взаємні права та обов'язки замовників і учасників.

Поряд з доктринальними підходами необхідним також є наведення нормативних визначень поняття «публічні закупівлі».

Генеральна угода про торгівлю послугами поняття «державні закупівлі» визначає в якості послуг, які купуються для державних потреб не з метою комерційного перепродажу або з метою використання під час надання послуг для комерційного продажу. Генеральна угода з тарифів і торгівлі визначає «державні закупівлі» як закупівлі державними агентствами продукції для державних потреб, які не призначені для комерційного перепродажу чи для використання у виробництві товарів для комерційного продажу.

В Угоді про державні закупівлі, яка 16 березня 2016 р. була ратифікована Верховною Радою України, безпосередньо не визначено поняття «державні закупівлі». Натомість у ній закріплено, що ця Угода застосовується до закупівлі на будь-якій договірній основі, включаючи придбання на основі договорів лізингу, оренди або майнового найму, з правом купівлі або без такого, включаючи будь-яку комбінацію товарів або послуг.

Закон України «Про публічні закупівлі» [19] також не закріплює детального визначення «публічних закупівель», обмежившись тільки тим, що це придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому цим Законом.

1.2. Аналіз нормативної бази контролю здійснення державних закупівель бюджетними установами

До недавнього часу в Україні працювала нормативно-правова та інституційна база, що регулювала «паперові» процедури державних закупівель. Однак, як свідчить практика, формальна відповідність українського законодавства не гарантувала прозорих, ефективних і справедливих процедур закупівель, а також не сприяла вирішенню найголовнішої проблеми у сфері державних закупівель – викоріненню системної корупції. У зв'язку з цим нашою державою був взятий курс на реформування державних закупівель шляхом запровадження системи електронних торгів [4, с.108].

Слід зазначити, що основними нормативними документами, відповідно до яких організовується облік у бюджетних установах, є Бюджетний кодекс України та Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні. Бюджетним кодексом регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів та розгляду звітів про їх виконання, а Закон про бухгалтерський облік визначає правові засади організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні.

У бюджетній сфері, протягом останніх років, відбулися такі перетворення: змінилось бюджетне законодавство; впроваджено казначейське обслуговування бюджетних коштів та облік зобов'язань розпорядників коштів у системі органів казначейства; створено централізовану модель управління державними ресурсами через єдиний казначейський рахунок [3, с.54].

Загалом в бюджетній сфері процеси реформування бухгалтерського обліку і фінансової звітності відбуваються повільніше, ніж того вимагає сьогодення.

Також варто зазначити, що державне регулювання процесу здійснення публічних закупівель відбувається набагато швидшими темпами. Так, на зміну Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 20.04.2014 р. №1197-VII, прийшов новий Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 р. № 922-VIII. Основною метою нового закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції. Найголовнішою новацією Закону «Про публічні закупівлі» [19] стала практично повна автоматизація процесу проведення тендерних закупівель, яка забезпечує їх прозорість та доступність, що дозволяє зменшити чисельність прихованих махінацій у відповідній сфері [73, с.69].

Основні зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» № 922-VII, позитивні наслідки та ризики розглянуто в табл. 1.1.

Загалом впровадження Законом № 922 змін в організаційний процес проведення тендерів має позитивний ефект у частині прозорості і відкритості на кожній стадії закупівель, зменшення корупційних ризиків за рахунок легкої контролюваності зі сторони громадськості і значний економічний ефект від проведення як тендерів, так і закупівель.

19 вересня 2019 року Верховна Рада України затвердила у другому читанні зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» [19], підтримавши Законопроект №1076, що визначає такі питання:

- медичні закупівлі. Після прийняття у першому читанні було доопрацьовано й продовжено на 2 роки частину змін, яка відноситься до закупівель ліків у міжнародних організаціях.

- тендери не від 200, а від 50 тисяч гривень.

- 24 години на виправлення. Знайдені замовником помилки у тендерній пропозиції можуть бути виправлені учасником протягом 24 годин.

- більш ефективне оскарження.

- штрафи для організаторів за невиконання умов.

- proZorroMarket – вже офіційно [90, с.169].

Таблиця 1.1

Основні зміни до Закону України «Про публічні закупівлі» [19]

Основні зміни	Позитивні наслідки	Ризики
Запроваджено систему електронних закупівель та електронну систему оскарження. Оприлюднення інформації замовниками про закупівлі передбачається самостійно через авторизовані електронні майданчики на веб-порталі Уповноваженого органу. Замість п'яти процедур закупівель вводиться три процедури: відкриті торги; торги з обмеженою участю; конкурентний діалог.	Повернення довіри бізнесу до влади. Прозорість та відкритість на кожному етапі проведення процедур закупівель. Заміна паперової системи. Вільний контроль громадськості. Наближення до виконання вимог Угоди про асоціацію в частині адаптації українського законодавства у сфері публічних закупівель до законодавства ЄС.	У зв'язку з переходом на електронну систему закупівель існує ймовірність допущення технічних помилок, які в системі неможливо виправити. Відсутні функції прикріплення протоколу виправлення технічних помилок. Підвищення якості організації проведення тендерів.
Замовники для організації здійснення процедур закупівель можуть або створювати тендерний комітет, або призначати уповноважену особу (осіб) на підставі укладеного з замовником трудового договору (контракту) або розпорядчого рішення.	Дає змогу оптимізувати робочий час спеціалістів замовника та ефективно розподілити функціональні обов'язки. У разі призначення уповноваженої особи замовники можуть покращити якість проведення процедур закупівель за рахунок призначення фахівців закупівельників високого рівня	Через особливості трудового законодавства в державній службі практично неможливо укласти трудовий договір.
Електронна гарантія та забезпечення тендерних пропозицій.	Захист замовника від недобросовісних учасників.	Для зарахування коштів, що надійшли за рахунок електронної гарантії та забезпечення тендерних пропозицій, необхідно відкрити спеціальні рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Продовження табл.1.1

Можливість створення централізованих закупівельних організацій.	Ефективне використання бюджетних коштів.	Особливості створення та діяльність централізованих закупівельних організацій відповідно до пункту 36 частини 1 Закону № 922-VIII встановлюється Кабінетом Міністрів України. Наразі така норма не встановлена
---	--	--

Джерело: створено автором на основі [19]

Згідно із результатами опитування щодо зменшення корупції у електронній системі закупівель «ProZorro» [76] більше 300 представників бізнесу, що брали участь в опитуванні, проголосували таким чином: суттєво (27%); частково (53%); щодо переваг самої системи: простота оформлення документів і забезпечення відкритості закупівель (80%), доступність та чіткість інформації про конкурс (68%), відкритість інформації про вибір переможця (57%). Також опитування показало зростання довіри бізнесу до влади (64% підприємців брали участь в закупівлях більше трьох разів) [63].

Ухвалюючи Закон України «Про публічні закупівлі» [19], законотворці поклали на нього важливе завдання – забезпечити ефективне і прозоре проведення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель. Аби замовники проводили закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти в рамках правових та економічних засад, установлених Законом про публічні закупівлі, – наділили контролюючими функціями у сфері державних закупівель відповідні державні органи. Окрім цього, є ще й громадськість, яка отримала доступ до публічної інформації про витрачання бюджетних коштів і наразі активно контролює державні закупівлі.

Мета вищезазначеного закону полягає у забезпеченні ефективного та прозорого здійснення закупівель, створенні конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобіганні проявам корупції у цій сфері, розвитку добросовісної конкуренції.

Також даний закон має на меті адаптувати законодавство України асquis Європейського Союзу на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони.

Нормативною базою, що регулює відносини у сфері державних закупівель є ряд наказів Мінекономрозвитку України:

- наказ Мінекономрозвитку України від 30.03.2016р. №557 «Про затвердження Примірного положення про тендерний комітет або уповноважену особу (осіб)» [38];

- наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 11.06.2020 р. № 1082«Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» [39];

- наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 15.04.2020 р. № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі» [40];

- наказ Мінекономрозвитку України від 13.04.2016р. №680 «Про затвердження примірної тендерної документації» [41].

Також при здійсненні державних закупівель бюджетні установи керуються:

- наказом ДП «Зовнішторгвидав України» від 20.03.2019 р.№ 10 «Про затвердження Інструкції про порядок використання електронної системи закупівель» [42];

- постановою Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 р. № 292«Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження» [59];

- листом – роз'ясненням Мінекономрозвитку України від 29.04.2016р. № 3302-06/12875-06 «Щодо здійснення закупівель замовниками» [30];

- Законом України «Про особливості здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для гарантованого забезпечення потреб оборони» від 30.12.2016р. № 1356-VIII [19];

- постановою Кабінету Міністрів України від 24.02.2016р. №166 «Порядок функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків» [60].

Наразі установи-замовники проводять закупівлі за бюджетні кошти на підставі Закону України № 922 «Про публічні закупівлі» [19].

Серед процедур закупівлі, передбачених Законом «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 № 922-VIII (далі – Закон про публічні закупівлі), вирізняють: відкриті торги; конкурентний діалог; торги з обмеженою участю; переговорну процедуру (застосовується як виняток).

Конкурентний діалог багато в чому подібний до відкритих торгів, проте має й відмінності. Він використовується, коли (ст. 34 Закону про публічні закупівлі): замовник не може визначити необхідні технічні, якісні характеристики робіт або послуг; предметом закупівлі є консультаційні або юридичні послуги; предмет закупівлі – виконання дослідних, експериментальних, будівельних робіт. Тобто така процедура закупівлі оптимальна для випадків, коли для прийняття рішення щодо закупівлі необхідно провести переговори з учасниками (ст. 33 Закону про публічні закупівлі).

Торги з обмеженою участю використовуються, коли необхідно (ч. 1 ст. 36 Закону про публічні закупівлі): виконати кваліфікаційний відбір учасників та попередню перевірку кваліфікації учасників; або існує необхідність закупівель англійською мовою.

Переговорна процедура є винятковою і використовується у разі: якщо процедура відкритих торгів була відмінена 2 рази через відсутність достатньої кількості тендерних пропозицій; закупівлі творів мистецтва або об'єкта, пов'язаного із захистом прав інтелектуальної власності; відсутності конкуренції на відповідному ринку, коли договір можна укласти тільки з одним

постачальником (наприклад, закупівля електроенергії при монополії на ринку), негайної потреби у закупівлі у зв'язку з економічними або соціальними обставинами; в інших випадках, передбачених ст. 40 Закону про публічні закупівлі.

Тож основною процедурою закупівлі є відкриті торги.

Відкриті торги це тендерні торги, при яких пропозиції подають всі зацікавлені особи, а для проведення процедури закупівлі потрібні заявки не менш ніж від двох учасників (ч. 2 ст. 20 Закону про публічні закупівлі). Проведення відкритих торгів проходить за допомогою авторизованих електронних майданчиків на веб-порталі уповноваженого органу. На сьогодні це система електронних закупівель ProZorro, яка дає чимало нових можливостей. Тобто проведення електронних торгів відбувається в мережі Інтернет та не потребує завантаження додатків на комп'ютер.

Рамкова угода – угода про намір проведення закупівлі, що дозволяє замовникам і постачальникам отримати надійних партнерів для довготривалої співпраці. Замовник, або централізована закупівельна організація (ЦЗО) обирає трьох і більше потенційних постачальників за наданням товарів і послуг, робіт терміном до 4-ох років. Рамкова угода укладається виключно за допомогою відкритих торгів з публікацією англійською мовою.

Потрібними рамкові угоди є для замовників, які планують регулярно замовляти певні товари і послуги, роботи. Рамкова угода економить час, як замовникам, так і постачальникам, завдяки тому, що угода укладається лише раз. Далі достатньо оголошувати аукціон на закупівлю при необхідності, адже не потрібно знову подавати документацію, проводити етапи подачі пропозиції та кваліфікації учасників. Аукціон буде проводитися лише з учасниками, які підписали рамкову угоду, а запрошення на аукціон їм буде надано автоматично [25].

Спрощена закупівля – нова процедура, що повністю замінила допорогові закупівлі. Дана процедура використовується з 19 квітня 2020 року. Це ті самі закупівлі від 50 тис. грн. до 200 тис. грн., проте відтепер вони обов'язково

повинні відбуватися через дану процедуру, крім випадків передбачених у частині сьомій Статті 3 Закону України «Про публічні закупівлі». Відповідно, поза системою можливі закупівлі до 50 тис. грн. (замість 200 тис. грн.) з обов'язковою публікацією звіту про укладений договір в системі Prozorro.

У спрощеній закупівлі Законом України «Про публічні закупівлі» передбачено, що за включення замовником до тендерної документації вимоги щодо надання фінансової гарантії, пропозиція учасника повинна містити її (фінансову гарантію) [44, с.242].

Таким чином, спрощена закупівля є процедурою, за якою товари і послуги ціною від 50 тис. грн. до 200 тис. грн. та роботи вартістю до 1,5 млн. грн. обов'язково повинні закуповуватися через систему Prozorro. Також, при використанні даної процедури замовник може вимагати в учасника наявності фінансової гарантії.

Торги з обмеженою участю – нова конкурентна процедура закупівель, що передбачає попередній кваліфікаційний відбір учасників і проходить у два етапи. Використовувати торги з обмеженою участю можна при закупівлі товарів і послуг від 133 тис. євро, або робіт від 5 млн. 150 тис. євро. Дану процедуру замовники та постачальники системи Prozorro використовують з 19 жовтня 2020 року.

На відміну від інших процедур, у торгах з обмеженою участю замовник зобов'язаний застосувати усі кваліфікаційні критерії, яких наразі чотири:

- 1) наявність обладнання, матеріально-технічної бази та технологій в учасника процедури закупівлі;
- 2) наявність працівників відповідної кваліфікації, які мають необхідні знання та досвід в учасника процедури закупівлі;
- 3) наявність документально підтвердженого досвіду виконання аналогічного за предметом закупівлі договору;
- 4) наявність фінансової спроможності, яка підтверджується фінансовою звітністю [87, с.30].

Варто зазначити, що замовники не можуть проводити переговори з постачальниками щодо внесення змін до змісту або ціни тендерної пропозиції.

Проходять торги з обмеженою участю у два етапи:

- кваліфікаційний відбір (перший етап);
- відкриті торги з публікацією англійською мовою (другий етап).

Конкурентний діалог – одна з основних процедур публічних закупівель.

Застосовується дана процедура у випадках, коли:

- замовник не може визначити технічні умови закупівлі;
- предметом закупівлі є послуги (консультаційні, юридичні, інтелектуальні) та роботи (будівельні, дослідно-конструкторські), які потребують переговорів із постачальниками для визначення вимог.

Для того, щоб замовник, який ще не встановив конкретні умови та вимоги для проведення закупівлі, провів закупівлю якнайкраще, він публікує оголошення про проведення конкурентного діалогу, щоб уточнити, змінити вимоги й умови до закупівлі.

Процедура конкурентний діалог складається з двох етапів:

- переговори для визначення умов закупівлі;
- аукціон [33, с.305].

Наприкінці 2017 року до Закону № 922 було внесено зміни Законом №2265 (набрав чинності 27.01.2018 р.). Зміни до Закону №922 закладали основи для здійснення перевірок електронних закупівель безпосередньо на веб-порталі «ProZorro», так званого моніторингу, який мають проводити органи державного фінансового контролю Державної аудиторської служби України. ДАСУ не забарилася із затвердженнями форми Висновку про результати моніторингу закупівлі та Порядку заповнення форми висновку про результати моніторингу закупівлі (затвердила наказом від 23.04.2018 р. № 86).

Як і раніше, основною формою контролю закупівель органами ДАСУ є перевірки, які проводять у замовника. Перелік підстав для проведення перевірок збільшився на 3 підстави, а саме:

- замовник не усунув порушення, визначене у висновку про результати моніторингу закупівлі, і таке порушення матиме негативний вплив для бюджетів, а також висновок не оскаржено до суду;

- виявлення під час моніторингу закупівлі порушень щодо невідповідності опублікованих в електронній системі закупівель умов договору про закупівлю змісту тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі за результатами аукціону (у тому числі ціни за одиницю товару) або ціни пропозиції учасника в разі застосування переговорної процедури закупівлі (це свідчить про те, що за результатами електронного моніторингу закупівель проводитимуть звичайну документальну перевірку);

- замовник не усунув порушення, визначене у висновку, і таке порушення призвело до невиконання ним вимог Закону № 922, а також висновок не оскаржено до суду [17, с.14].

Для проведення перевірки закупівель видають направлення, зразок якого встановлений Державною аудиторською службою, а не Міністерством фінансів, як було в попередній редакції постанови № 631. Таке направлення має бути підписане керівником органу державного фінансового контролю або його заступником.

Раніше склад, кількість посадових осіб органу державного фінансового контролю та строки проведення перевірки закупівель визначали протягом 45 робочих днів, то зараз на це дають лише 20 робочих днів. А визначити строки проведення перевірки закупівель, щодо яких здійснювався моніторинг закупівель, передбачений Законом № 922, необхідно протягом 10 робочих днів.

Нова редакція постанови № 631 передбачає, що проводиться не тільки документальна або фактична перевірка питань програми перевірки закупівель, а також аналіз інформації щодо проведення процедур закупівель, розміщеної в електронній системі закупівель, та інформації, що міститься в державних реєстрах та базах даних, відкритих для доступу органу державного фінансового контролю.

Відповідно до п. 20 постанови № 631 перевірку закупівель може бути зупинено в разі потреби провести значну кількість зустрічних звірок, без завершення яких неможливо здійснити на належному рівні перевірки, а також за обґрунтованим зверненням замовника. Відтепер у такому разі загальна тривалість перевірки може становити не більш як 40 робочих днів з дня її початку (раніше – 60 робочих днів), а в разі перевірки закупівель, щодо яких проводився моніторинг закупівель, передбачений Законом № 922, – 20 робочих днів [45].

У зв'язку з тим, що публічні закупівлі повністю перейшли в електронну площину, логічно, що зараз перевіряють електронні документи, і тільки в разі потреби – їх завірени копії на паперових носіях. Також визначено місце аналізу інформації щодо проведення процедур закупівель, розміщеної в електронній системі закупівель: може проводитися за місцезнаходженням як органу державного фінансового контролю, так і замовника.

На законодавчому рівні визначено, що працівники ДАСУ складають акт про неможливість проведення перевірки закупівель, якщо в замовника немає бухгалтерського обліку або замовник перешкоджає проведенню перевірки закупівель. Тож це може бути підставою для притягнення осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського обліку замовника, до відповідальності згідно зі ст. 164 КпАП [85].

1.3. Організаційно-економічна характеристика комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»

У травні 2016 р. шляхом реорганізації Державного закладу «Відділкова клінічна лікарня станції Полтава СТГО «Південна залізниця» було проведено перетворення її в юридичну особу – Комунальний заклад «3-я міська клінічна лікарня м. Полтави» Полтавської міської ради, а з 07.02.2019 р. в Комунальне підприємство «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» (далі –

лікарня). Лікарня підпорядкована управлінню охорони здоров'я виконавчого комітету Полтавської міської ради, яке є уповноваженим органом управління та курує діяльність лікарні.

Комунальне підприємство «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» багатопрофільний лікувально-профілактичний заклад вищої категорії, який є комунальною власністю Полтавської міської ради, знаходиться за адресою: Україна, 36005, Полтавська обл., місто Полтава, площа Слави, будинок 2, код ЄДРПОУ 01111581; основний вид діяльності: 86.10 «Діяльність лікарняних закладів»; засновник: Полтавська Міська Рада, статутний капітал 20 723 199 грн. (100%); бенефіціар відсутній на підставі ст. Закону України «Про Державну Реєстрацію Юридичних Осіб» [92].

Лікарня є юридичною особою публічного права. Прав та обов'язків юридичної особи лікарня набуває з дня її державної реєстрації.

Лікарня користується закріпленням за ним комунальним майном, що є власністю територіальної громади міста Полтави на праві оперативного управління.

Лікарня має самостійний баланс, рахунки в установах банків, Державному казначействі України. Круглу печатку зі своїм найменуванням, штампи, а також бланки з власними реквізитами.

Лікарня самостійно визначає свою організаційну структуру, встановлює чисельність і затверджує штатний розпис.

Майно лікарні є комунальною власністю і закріплюється за нею на праві оперативного управління.

Майно лікарні становлять необоротні та оборотні активи, основні засоби та грошові кошти, а також інші цінності, передані їй засновником, вартість яких відображена у самостійному балансі лікарні.

Лікарня є одержувачем бюджетних коштів.

Лікарня здійснює господарську некомерційну діяльність, спрямовану на досягнення соціальних та інших результатів діяльності у сфері охорони здоров'я, без мети одержання прибутку, а також бере участь у виконанні

державних та місцевих програм у сфері охорони здоров'я в установленому порядку.

Основною метою діяльності лікарні є забезпечення медичного обслуговування населення шляхом надання йому медичних послуг у порядку та обсязі, встановленому законодавством України.

Лікарня надає медичні послуги та медичну допомогу на підставі ліцензії на медичну практику [92].

Поточне керівництво лікарні здійснює Директор, який призначається на посаду та звільняється з посади за рішенням міського голови, відповідно до порядку, визначеного законодавством України та відповідним рішенням Полтавської міської ради.

Наглядова рада лікарні контролює та спрямовує діяльність директора.

Загальна площа земельних ділянок становить лікарні 7,5833 га. Кількість будівель та споруд всього – 40, у т.ч. медичного призначення – 14, господарського призначення – 15.

Загальна кількість медичного обладнання лікарні становить 750 од. Програмне забезпечення, комп'ютерне обладнання та засоби зв'язку: всього комп'ютерів – 235 шт. Кожен комп'ютер обладнаний переліком стандартних офісних програм, 68+ 35 локальних точок виходу до мережі Інтернет.

На даний час Комунальне підприємство «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» має у своєму складі:

- поліклініку на 780 відвідувань у зміну;
- стаціонар на 170 ліжок;
- денний стаціонар на 15 ліжок;
- реабілітаційне відділення;

На базі лікарні працюють клінічні кафедри Української медичної стоматологічної академії:

- загальної хірургії з курсом анестезіології;
- хірургії № 4 з малоінвазивною хірургією;
- поліклінічної терапії;

- загальної практики – сімейної медицини;
- медсестринської справи.

Медичну допомогу надають біля 300 медпрацівників за 20 спеціальностями. Близько 90% лікарів мають вищі і перші кваліфікаційні категорії [92].

Організація обліку, оподаткування, аналізу та аудиту бухгалтерією КП «3-я МКЛ ПМР» ведеться відповідно до Наказу «Про організацію бухгалтерського обліку» та посадових обов'язків працівників бухгалтерії.

Основним завданням обліку Комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» є забезпечення своєчасного, точного, повного відображення всіх господарських операцій у бухгалтерських документах та використання виділених коштів з бюджетів різних рівнів за цільовим призначенням.

Ведення бухгалтерського обліку закупівель в лікарні та складання звітності ґрунтуються на використанні наступних принципів: законність, достовірність, повнота бухгалтерського обліку, дата операції, прийнятність вхідного балансу, превалювання сутності над формою, суттєвість, доречність, відкритість, сталість, правильність, обережність, незалежність, співставність, безперервність, окреме відображення активів і пасивів.

Слід зазначити, що основними нормативними документами, відповідно до яких організовується облік в лікарні, є Бюджетний кодекс України та Закон про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні.

В лікарні при веденні обліку матеріальних цінностей використовують метод оборотних відомостей. Цей метод передбачає ведення обліку в оборотних відомостей за матеріально-відповідальними особами та видами цінностей. Записи у відомостях проводять на підставі первинних документів. Дані такого реєстру звіряють з карткою складського обліку.

Запаси, які надходять до КП «3-я МКЛ ПМР» заносяться у Головну книгу на підставі відповідних меморіальних ордерів.

Характеристику основних показників діяльності Комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» наведено в Додатку А.

Основні засоби в 2019 році становили -13 402 069 тис. грн., що на 5,51% відрізняється від значення 2018 року. Наступного року значення показника зменшилося на -99,99%.

Запаси довгострокових біологічних активів у 2019 році становили 696 331 тис. грн., що на 38,98% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника зменшилося на -33,78%.

Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги у 2019 році становила 328 296 тис. грн., що на 53,18% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника зменшилося на -45,72%.

Поточна дебіторська заборгованість за виданими авансами у 2019 році становила 4695 тис. грн., що на 119,9% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилося на 56,33%.

Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування у 2019 році становила 19501 тис. грн. що на 15,31% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилося на 16,64%.

Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у національній валюті у 2019 році становили, у тому числі в касі 1 561 тис. грн., казначействі 43 334 тис. грн. що на 5,25% та - 57,56% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилося на 8,58% та 331,95% відповідно.

Витрати майбутніх періодів у 2019 році становили 12 853 тис. грн. що на - 8,29% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилося на 27,29%.

Внесений капітал у 2019 році становив 13 629 636 тис. грн., що на 4,82% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилося на 5,23%.

Фінансовий результат діяльності у 2019 році становив 814 056 тис. грн., що на 10,42% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника зменшилося на -36,16%.

Поточні зобов'язання за платежами до бюджету у 2019 році становили 6 441 тис. грн., що на 180,53% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника зменшилося на -90,83%.

Поточні зобов'язання за розрахунками за товари, роботи, послуги у 2019 році становили 23 933 тис. грн., що на -59,73% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника збільшилися на 187,32%.

Поточні зобов'язання за внутрішніми розрахунками у 2019 році становили 10 378 тис. грн., що на 26% відрізняється від значення 2018 року. У 2020 році значення показника зменшилося на -45,96%.

Таким чином, показники фінансової стійкості лікарні мають відмінні показники платоспроможності у 2018-2020 роках, але у 2020 спостерігається падіння показників поточних зобов'язань за платежами до бюджету, однак не нижче нормативних значень.

Висновки до розділу 1

На основі аналізу літературних джерел встановлено, що державні або публічні закупівлі – це закупівля товарів, робіт і послуг за замовленням держави для задоволення суспільних потреб. В Україні ці два терміни зазвичай використовують як синоніми.

Закон України «Про публічні закупівлі» [19] забезпечує ефективне і прозоре проведення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель. Аби замовники проводили закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти в рамках правових та економічних засад, установлених Законом про публічні закупівлі, контролюючими функціями у сфері державних закупівель наділені відповідні державні органи.

Окрім цього, є ще й громадськість, яка отримала доступ до публічної інформації про витрачання бюджетних коштів і наразі активно контролює державні закупівлі.

Комунальне підприємство «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» багатoproфільний лікувально-профілактичний заклад вищої категорії, який є комунальною власністю Полтавської міської ради. знаходиться за адресою: Україна, 36005, Полтавська обл., місто Полтава, ПЛОЩА СЛАВИ, будинок 2, код ЄДРПОУ 01111581; основний вид діяльності: 86.10 «Діяльність лікарняних закладів»; засновник: Полтавська Міська Рада, статутний капітал 20 723 199 грн. (100%); бенефіціар відсутній на підставі ст. Закону України «Про Державну Реєстрацію Юридичних Осіб».

Завдяки успішній реалізації програми формування системи охорони здоров'я працівників з'явилася можливість надавати в Лікарні комплекс високоякісних медичних послуг з профілактики, діагностики, амбулаторного і стаціонарного лікування захворювань з використанням новітніх науково-практичних досягнень у сфері медицини і медичної техніки.

Аналіз показників фінансової стійкості лікарні мають відмінні показники платоспроможності у 2018-2020 роках, але у 2020 спостерігається падіння показників поточних зобов'язань за платежами до бюджету, однак не нижче нормативних значень.

РОЗДІЛ 2

СУЧАСНИЙ СТАН ПРОВЕДЕННЯ ТА ОБЛІКУ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

2.1. Система електронних державних закупівель «ProZorro» комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради»

Царина публічних закупівель в Україні знаходиться в інтенсивній розбудові. За останні роки в ній з'явилися нове законодавство, низка технологічних рішень, вироблено принципово нову ідею взаємодії між державою, бізнесом та громадянськістю, що була представлена в суспільстві тезою: «Усі бачать все!». Це зумовлено необхідністю переходу до моделі, орієнтованої одночасно і на розвиток конкуренції, і на подолання обмежень ринку на основі цілеспрямованого формування відносин співпраці.

Великим надбанням став новий Закон України «Про публічні закупівлі» [19], який чітко регламентує усі процеси закупівель та ще низка законів, що надали йому більше можливостей. У 2015 році систему публічних електронних закупівель «ProZorro» [76] запустили у вигляді пілотного проекту. Після його успішного тестування система була введена в обіг й від 2016 року стала обов'язковою до застосування. Закон України «Про публічні закупівлі» надає таке визначення публічним закупівлям – «придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом» [16].

Основними етапами закупівельного процесу в Україні так само виступають: ідентифікація потреби, прийняття рішення щодо того, які товари, роботи або послуги мають бути придбані і коли (планування закупівель); процес розміщення оголошення про закупівлю відповідних товарів, робіт або послуг, кваліфікацію постачальника (включаючи аукціон для конкурентних процедур) та підписання договору; процес адміністрування договору [12].

Слід відзначити, що під системою електронних закупівель переважно розглядається сама процедура проведення закупівлі, а саме: електронна закупівля у «ProZorro» починається від етапу оголошення тендеру до підписання документації з переможцем після його проведення. Етап планування закупівельної діяльності учасниками процесу, об'єктивність їх вимог та подальше виконання чи не виконання умов договору є вже поза циклом системи електронних закупівель. Майже всі механізми проведення закупівель регулюються Законом України «Про публічні закупівлі» – відкриті торги; торги з обмеженою участю; конкурентний діалог.

Як виняток та відповідно до умов, визначених у частині другій статті 40 цього Закону, замовники можуть застосовувати переговорну процедуру закупівлі.

Усі майданчики, на яких проводять відкриті торги, мають однакові функції. Різниця між ними тільки у зручності використання, якості та різноманітності додаткових сервісів, зручності інтерфейсу з точки зору користувача. Користувач має право зареєструватися на декількох майданчиках, аби порівняти зручність розміщення інформації, оцінити якість роботи та служби підтримки. Однак розпочати і завершити процедуру закупівлі можна лише на одному майданчику.

Електронна система автоматично формує інформацію про пропозицію на відкриті торги та надсилає повідомлення учаснику із зазначенням дати і часу. Кожен учасник може подати тільки одну тендерну пропозицію, що вноситься до реєстру. Тендерні пропозиції залишаються дійсними протягом строку, що зазначений в тендерній документації [1].

Оцінка тендерних пропозицій проводиться автоматично електронною системою закупівель. Це відбувається з застосуванням електронного аукціону на основі критеріїв і методики оцінки, зазначених замовником у тендерній документації.

Основним критерієм оцінки у разі закупівлі товарів, робіт і послуг є ціна (ч. 3 ст. 29 Закону про публічні закупівлі). До початку проведення електронного

аукціону автоматично розкривається інформація про всі пропозиції та ціну, яка розташована від найнижчої до найвищої, але без зазначення найменувань та інформації про учасників відкритих торгів.

Електронний аукціон проводиться в три етапи в інтерактивному режимі реального часу, при цьому ціни всіх пропозицій розташовуються в електронній системі у порядку від найвищої до найнижчої без зазначення найменувань учасників. Стартовою ціною в цьому випадку є найвища ціна.

Перед початком нового етапу визначається нова стартова ціна, відповідно до попереднього етапу аукціону. Протягом одного етапу учасники мають право один раз понизити ціну, але не менше ніж на один крок від своєї попередньої ціни. Відомості про розмір мінімального кроку пониження ціни під час проведення торгів публічних закупівель вказується в оголошенні у відсотках або грошових одиницях.

Після оцінки пропозицій за ціновим критерієм замовник розглядає тендерні пропозиції на відповідність вимогам тендерної документації. Строк розгляду тендерної пропозиції не повинен перевищувати п'яти робочих днів з дня визначення системою найбільш економічно вигідної пропозиції (ч. 10 ст. 29 Закону про публічні закупівлі) [26, с.8].

Українська електронна система закупівель складається з веб-порталу, що знаходиться під егідою уповноваженого органу, ДП «ProZorro» і 26 акредитованих майданчиків. Технічне ядро системи складається з інструментарію OpenProcurement: Центральної бази даних (ЦБД) й API. OpenProcurement є інструментарієм для електронних закупівель з відкритим кодом, і він уперше був застосований для «ProZorro» з використанням стандарту відкритих даних – Open Contracting Data Standard. Система має гібридний тип, адже з однієї сторони, це – централізована організація закупівельного процесу з єдиною базою даних, що полегшує отримання доступу до даних закупівель, проте інтерфейс для входу знаходиться на кожному з приватних акредитованих майданчиків, що не тільки надає можливість учасникам обрати для себе більш зручний майданчик, але і сприяє

їх кращій роботі, адже інтеграція майданчиків викликає між ними конкуренцію, що сприяє більш якісному наданню послуг. Наразі держава відповідає за встановлення правил, збереження даних, а бізнес надає послуги замовникам та постачальникам. Громадянське суспільство ж має змогу здійснювати моніторинг і контроль закупівель [16].

Моніторинг системи публічних закупівель став можливим завдяки модулю візуалізації та агрегації даних (BI) на базі програмного забезпечення QlikView. Є дві версії – публічний модуль аналітики та закритий модуль, для користування яким потрібне попереднє ліцензування користування. За наповненням модулі доволі схожі й представляють всю інформацію у вигляді візуалізованих даних центральної бази даних, проте генерація нових даних є можливою лише у закритому модулі аналітики. Публічний модуль аналітики – це унікальний інструмент, за допомогою якого виникла можливість контролювати систему державних закупівель на основі систематизованих даних – відповідно до типів процедур, оголошення торгів, інформації про організаторів та учасників, аналіз тендерів, вимог і скарг. Закритий же модуль орієнтований на внутрішнє користування системою державними установами, правоохоронними органами, громадськими організаціями та журналістам-розслідувачам і надає змогу на основі всіх даних будувати власні графіки, таблиці чи показники [31, с.70].

Ключовими перевагами системи «ProZorro» є:

- відкритий код – доступність аудиту і контролю;
- багато майданчиків – конкуренція та підвищення рівня сервісу;
- простота доступу – підвищення конкуренції;
- анонімність пропозицій – ускладнення змови;
- реверсивний аукціон – зниження ціни;
- послідовна оцінка – об'єктивність рішення;
- відкритість усіх пропозицій – можливість оскарження та громадського контролю [1].

Дієвим інструментом є і моніторинговий портал DoZorro [36]. Це платформа, на якій кожен учасник закупівельного процесу має змогу подати скаргу до контролюючого органу, проаналізувати закупівлі певної установи, оцінити конкретну закупівлю. Наразі портал має кабінети замовників та моніторингових організацій, надає інструкції та шаблони звернень, має низку аналітичних інструментів. Відповідно до опублікованої статистики DoZorro, за перший рік роботи платформи було подано майже 6 тисяч відгуків, виявлені порушення у 2 680 тендерах, направлені звернення до контролюючих органів. За рік роботи виявлено 711 випадків можливого уникнення торгів, 371 випадок дискримінаційних вимог в документації, 248 випадків необґрунтованого відбору переможця, 138 випадків змови між учасниками, 125 безпідставних кваліфікацій учасників. На основі отриманої інформації, було відкрито 109 кримінальних впроваджень, 25 справ про адміністративні правопорушення, накладено 5 штрафів [36].

Також розроблена й запущена в тестовому режимі система ризик-індикаторів [60]. Система покликана ідентифікувати тендери, за якими є підвищений ризик неефективності проведення процедури або ризик обмеження конкуренції й за допомогою автоматизованого аналізу виявляє потенційно небезпечні тендери ще на початковому етапі. Відповідно до прийнятого Закону №4738-д система ризик-індикаторів буде використовуватись ДАСУ, з метою запобігання та протидії корупційним діям.

На сайті DoZorro представлений Індекс найкращих практик, на якому вивантажуються для порівняння різні практики проведення типових закупівель, задля подальшої оцінки закупівельного процесу [27], командою Kyiv School of Economic розроблено інтерактивний інструмент для пошуку додаткових угод в «ProZorro», що допомагає виявити завищення ціни тендеру вже після перемоги учасника. Окрім вищезгаданих веб-інструментів, дані з системи публічних електронних закупівель опосередковано використовуються низкою громадських антикорупційних ініціатив – це і комплексний аналітичний портал «Антикорупційний монітор», і дослідження руху коштів через E-data,

дослідження учасників через opendatabot та аналітична платформа YouControl [70, с. 83].

Відповідно до норм Закону України «Про публічні закупівлі» [19] Державна служба статистики України і Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України не мають повноважень збору інформації щодо публічних закупівель. Внаслідок цього неможливо отримати інформацію за джерелами фінансування замовників. Тобто обсяг використаних коштів та кількість укладених договорів замовниками за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів, державних підприємств визначити в кількісних та вартісних показниках офіційно неможливо. Державні статистичні спостереження на цей час не здійснюються. ІТС «Prozorro» також не забезпечує здійснення збору відповідної інформації. Відсутні як необхідний модуль в електронній системі, так і норма у Законі України «Про публічні закупівлі» щодо визначення джерел коштів, зокрема, бюджетних, які використовуються замовниками за процедурами публічних закупівель.

На запит Рахункової палати стосовно надання пояснення, яким чином здійснюється збір та аналіз інформації в ІТС «Prozorro», зокрема, чи може самостійно ІТС «Prozorro» обробляти інформацію, аналізувати її, здійснювати інші аналітичні дії без інформаційно-аналітичних ресурсів bi.prozorro.org та bipro.prozorro.org, ДП «Прозорро» повідомило таке: «Збір інформації про хід торгів відбувається на рівні ЦБД під час проведення процедур закупівель. Ця інформація доступна для первинного аналізу засобами публічного порталу prozorro.gov.ua, а також через публічний інтерфейс: api. Будь-хто може приєднатися до цього інтерфейсу та отримати всі публічні дані для подальшого їх аналізу та обробки різноманітними інструментами: пакета MS Excel, системами управління базами даних, інструменти бізнес аналізу, наприклад b» [16].

Однак робота з вказаними інструментами не дозволяє оперативно, а відтак ефективно здійснювати обробку даних в ІТС «Прозорро». При цьому інформаційно-аналітичні ресурси bi.prozorro.org і bipro.prozorro.org є власністю

Громадської організації «Transparency International Ukraine». Інформацію, яка надається з ІТС «Prozorro», не можна вважати достовірною, оскільки відсутній контроль за її збором, формуванням з боку державних інституцій. Громадська організація також не має в наявності системи контролю за достовірністю інформації, тому застосовувати далі ІТС «Prozorro» для аналізу та оцінки ефективності та економності сфери публічних закупівель неможливо.

З метою здійснення Рахунковою палатою аналізу стану публічних закупівель у 2020 році від ДП «Прозорро» отримано статистику проведених замовниками закупівель у розрізі, запропонованому перевіряючими.

Так, загальна кількість замовників, які здійснювали закупівлю за допомогою ІТС «Prozorro», – 27,07 тис.; загальна кількість учасників, які брали участь у торгах через ІТС «Prozorro» – 27,49 тис.; середня кількість пропозицій, поданих на торгах, – 2,28 тис.; загальна кількість процедур – 1,03 млн.; загальна очікувана вартість – 777,67 млрд. грн.; загальна економія (заданими ДП «Прозорро») – 27,63 млрд. гривень [91].

Фахівці Рахункової палати сформували опитувальник, який заповнено ДП «Прозорро» (Додаток Б).

Як свідчать дані Додатку Б, загальна кількість замовників, які у 2020 році здійснювали закупівлі через ІТС «Prozorro» відповідно до норм Законів № 922, № 1356, становила 14,62 тис., з них: кількість замовників відповідно до норм Закону № 922 – 13,93 тис.; Закону № 1356 – 198; замовників в окремих сферах – 558.

При цьому статистика застосування замовниками допорогових закупівель суттєво відрізняється. Так, у 2020 році ІТС «Prozorro» допороговими закупівлями скористались 25,61 тисячі замовників, з них кількість замовників відповідно до норм Закону № 922 – 23,06 тис.; Закону № 1356 – 265; замовників в окремих сферах – 828; інших замовників – 1,91 тисячі.

Отже, очевидним є факт переважного застосування замовниками ІТС «Prozorro» під час закупівлі товарів, робіт і послуг допорогових закупівель на 10,99 тис. більше, ніж вимагає законодавство. Такий стан пояснюється

спрощеною процедурою допорогових закупівель, меншим обсягом документів, які вимагаються для проведення торгів. Ця статистика показує, що замовники більше спрямовані на використання аукціону ІТС «Prozorro» як найбільш ефективного інструменту. У зв'язку з цим Уповноважений орган має звернути увагу на таку ситуацію, надавши їй належну правову оцінку.

Prozorro Market – електронний каталог для проведення закупівель вартістю до 200 тис.грн., яким повноцінно користуються з 19 квітня 2020 року. Функціонал у Prozorro Market ідентичний до онлайн-магазину, що дозволяє постачальникам і замовникам отримати ряд переваг у публічних закупівлях.

Користуючись е-каталогом замовник реалізовує головну свою ціль у допорогових закупівлях – швидке їх проведення, адже йому не потрібно складати тендерну документацію, публікувати оголошення закупівлі, проводити кваліфікацію. Це для нього великий плюс завдяки тому, що така процедура значно зручніша, ніж спрощена процедура закупівлі, на проведення якого вимагається близько 15 днів. Щоб придбати товар в Prozorro Market потрібно декілька хвилин для обрання найкращої пропозиції серед кількох постачальників та його придбання, до 7 днів – для отримання. Оплатити товар замовник може протягом 14 днів.

Усіма організаційними питаннями, що турбують замовника при конкурентних процедурах закупівлі, в е-каталозі займається адміністратор ринку, тобто ЦЗО – центральна закупівельна організація. Окрім цього, приводом для радості замовника в Prozorro Market є автоматична публікація звіту про укладений договір [13]

2.2. Особливості обліку основних процедур публічних закупівель

Предмети публічних закупівель, відповідно є об'єктами бухгалтерського обліку в бюджетних установах, які повинні пройти всі його стадії. Предмет закупівлі – товари, роботи чи послуги, що закупаються замовником у межах

єдиної процедури закупівлі, щодо яких учасникам дозволяється подавати тендерні пропозиції або пропозиції на переговорах (у разі застосування переговорної процедури закупівлі). Предмет закупівлі визначається замовником у порядку, встановленому Уповноваженим органом [87, с.31].

Типовими предметами закупівлі для бюджетних установ є такі товари і послуги: комунальні послуги – теплопостачання, водопостачання і водовідведення, електроенергії, природного газу, також закупівля відповідних нематеріальних активів та запасів, різні будівельні та ремонтні роботи [25].

У продовж 2020 року в КП «3-я МКП ПМР» згідно кошторису було витрачено кошти на придбання товарів, робіт та послуг із загального фонду та спеціального фонду на суму 11 568 065,7 грн., з них:

- капітальний ремонт – 1 380 900 грн.;
- предмети, обладнання та інвентар – 1 014 965,7 грн.;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 9 172 200 грн. [83].

Комунальним підприємством «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» щомісячно проводиться велика кількість закупівель.

Інформація щодо проведених тендерних закупівель КП «3-я МКП ПМР» наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Проведені тендерні закупівлі КП «3-я МКП ПМР» за 2012-2020 рр.

Показник	2019 р.	2020 р.	Зміна (+/-)
Кількість оголошених тендерних закупівель	244	416	172
Кількість завершених тендерних закупівель	211	387	176
Загальна вартість завершених тендерних закупівель (очікувана вартість), тис.грн.	33362,28	42012,30	8650,02
Кількість успішних конкурентних процедур	8	14	6
Очікувана вартість завершених конкурентних процедур, тис.грн.	12397,77	12142,99	-254,78
Економія коштів завершених конкурентних процедур, тис.грн.	619,53	576,56	-42,96
	5,00%	4,75%	0,25%
Кількість завершених допорогових закупівель	200	361	161
Очікувана вартість завершених допорогових закупівель, тис.грн.	17456,99	21874,01	4417,02
Економія коштів при завершенні допорогових закупівель, тис.грн.	3,47	0,00	-3,47

Продовження табл.2.1

	0,02%	0,00%	0,02%
Показник	2019 р.	2020 р.	Зміна (+/-)
Кількість надпорогових закупівель	11	26	15
Очікувана вартість завершених надпорогових закупівель	15905,30	20138,29	4232,99
Економія коштів при завершенні надпорогових закупівель	647,99	576,56	-71,43
	4,07%	2,86%	-1,21%

Джерело: розроблено автором на основі [92]

Як видно з наведених в табл. 2.1 даних у 2020 р. відбулось зростання кількості тендерних процедур та очікуваної вартості закупівель порівняно з 2019 р. Найбільша частка в загальній кількості закупівель – це допорогові закупівлі (361 проти 26 шт. у 2020 році).

У 2020 р. спостерігається зростання кількості та вартості надпорогових закупівель. З даних табл.2.1 також видно, що значно вищою є економія коштів при здійсненні надпорогових закупівель.

У 2019 році сума економії коштів становила 651,46 тис. грн. Найбільша економія була одержана завдяки проведенню надпорогових конкурентних процедур і склала 647,99 тис.грн. У 2020р. сума економії коштів за завершеними надпороговими закупівлями зменшилась на 74,9 тис.грн. в порівнянні з 2019 р.

Станом на 31.12.2020 р. завершено 93,44% тендерні процедури оголошені в 2019-2020 рр., із них: 1,25% – скасовано, 5,31% – не відбулися.

Товари та послуги, що закуповуються КП «3-я МКП ПМР» з року в рік, як правило, є типовими (насамперед це стосується комунальних послуг – теплопостачання, водопостачання і водовідведення, електроенергії, природного газу). Тому, основне завдання замовника - вірно визначитися з конкретними предметами закупівлі, відповідно встановленого «Порядку визначення предмету закупівлі», затвердженого наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 15.04.2020 р. № 708. (відповідно до даного наказу, втратив чинність «Порядок визначення предмету закупівлі», що був затверджений наказом Міністерством економічного розвитку від

17.03.2016 р. № 454. Одночасно з визначенням предмета закупівлі йде робота з визначення конкретних технічних вимог до нього, а також кваліфікаційних вимог до потенційних постачальників.

Облік надання комунальних послуг замовнику, відбувається за такими правилами. Відповідно до Інструкції щодо застосування кодів економічної класифікації видатків бюджету за кодами економічної класифікації видатків 2271 «Оплата теплопостачання» здійснюється оплата послуг теплопостачання, за КЕКВ 2272 «Оплата водопостачання і водовідведення» – оплата послуг з водопостачання і водовідведення, 2273 «Оплата електроенергії» – плата за електроенергію, включаючи оплату послуг з її транспортування, а за КЕКВ 2274 «Оплата природного газу» – оплата природного газу, включаючи оплату послуг з його транспортування.

Відповідно до бюджетного законодавства право бюджетних установ на витрачання бюджетних асигнувань, передбачених у кошторисах поточного року, припиняється 31 грудня поточного року. У разі надходження коштів на реєстраційний рахунок по загальному фонду за КЕКВ по операціях, що були проведені у минулих бюджетних періодах, отримані кошти спрямовуються в дохід державного бюджету. Рахунки, надані на оплату комунальних послуг, відображаються в обліку бюджетної установи в тому місяці, в якому вони надійшли, згідно розділу № 3 ст. 57 гл. 10 Бюджетного кодексу України.

Щоб розрахувати потребу в енергоносіях КП «З-я МКП ПМР» доводять ліміти використання газу, води, електроенергії на рік та приблизну ціну на них.

Для забезпечення безперебійного функціонування Лікарні та виконання основних завдань КП «З-я МКП ПМР» в процесі господарювання здійснює розрахунки з постачальниками та підрядниками. Якщо розглядати ці поняття детальніше, то постачальниками вважаються юридичні та фізичні особи, що виконують постачання різноманітних товарно-матеріальних цінностей, наприклад: сировину, матеріали, паливо, будівельні матеріали або МШП та які надають послуги, зокрема: подача електроенергії, газу, води, та виконують певні роботи. Отже, постачальник забезпечує потреби підприємства у

матеріальних цінностях, послугах або роботах. Підрядниками вважаються спеціалізовані підприємства або фізичні особи, що здійснюють будівельно-монтажні роботи при спорудженні об'єктів довгострокового призначення на основі договору підряду на капітальне будівництво.

Головними постачальниками комунальних послуг КП «3-я МКП ПМР» є:

- ПАТ «Полтаваобленерго»;
- ТОВ «Полтавагаз»;
- КП «Полтававодоканал».

При здійсненні розрахунків за надані послуги з вищевказаними постачальниками в КП «3-я МКП ПМР» виникають зобов'язання.

Зобов'язанням згідно Бюджетного кодексу є будь-яке здійснене відповідно до бюджетного асигнування розміщення замовлення, укладення договору, придбання товару, послуги чи здійснення інших аналогічних операцій протягом бюджетного періоду, згідно з якими необхідно здійснити платежі протягом цього ж періоду або у майбутньому.

Бюджетні установи після отримання товарів, робіт і послуг від постачальника згідно з умовами взятого раніше бюджетного зобов'язання приймають рішення щодо їх оплати та дають доручення на здійснення платежу органу ДКСУ, якщо інше не визначено бюджетним законодавством. ДКСУ має право провести платіж за зобов'язанням, яке виникло в процесі фінансово-господарської діяльності КП «3-я МКП ПМР» лише за наявності:

- відповідного бюджетного зобов'язання;
- затвердженого в установленому порядку паспорта бюджетної програми (у разі застосування програмно-цільового методу);
- бюджетних асигнувань.

Розрахунки з постачальниками за товари, роботи та послуги можуть здійснюватися із застосуванням таких типів рахунків:

- у порядку планових платежів;
- через попередню оплату;
- оплатою після отримання товарів, робіт або послуг [14].

В КП «3-я МКП ПМР» здебільшого облік розрахунків за товари, роботи та послуги здійснюється після їх отримання.

У більшості випадків установам державного сектору розрахунок за товари (роботи, послуги) здійснюється на умовах відстрочення платежу на різний строк. В такому випадку при погодженні терміну відстрочення розрахунків у сторін договору можуть виникнути певні проблеми.

Постачальник (суб'єкт господарювання) як правило прагне зафіксувати конкретний термін оплати товарів (робіт, послуг), наприклад, не пізніше 30 календарних днів з моменту поставки, що дає йому змогу планувати рух грошових коштів, крім цього, у випадку неотримання грошових коштів постачальник вказує конкретну дату, починаючи з якої він має право вимагати оплату простроченого платежу та здійснювати інші заходи, передбачені чинним законодавством (наприклад, подавати позов до суду). Врешті з першого дня прострочення платежу починає відраховуватися термін позовної давності.

Зовсім інша ситуація виникає в бюджетній установі, яка вважає, що позначати точний строк сплати грошових коштів в договорі не доцільно, оскільки оплата заборгованості здійснюється відповідно до затвердженого бюджету і взятих зобов'язань. Іноді виникають ситуації, коли кошти з бюджету не надходять вчасно або ж в повному обсязі для оплати зобов'язань і бюджетна установа не може гарантувати оплату розрахунків за отриманими зобов'язаннями в терміни, обумовлені в договорі.

При цьому виникають свого роду форс-мажорні обставини і бюджетна установа має право вимагати, щоб вони були обумовлені в договорі, наприклад, таким чином, щоб оплата товарів (робіт, послуг) здійснювалася протягом 30 календарних днів з моменту їх одержання, але за умови наявності необхідних бюджетних коштів на рахунку установи державного сектору. Така ситуація є логічною, адже у випадку відсутності бюджетних коштів немає можливості здійснити платіж. Завдяки цьому пункту в договорі бюджетна установа може уникнути сплати штрафних санкцій, бо не можливо вимагати сплати коштів за зобов'язаннями, якщо на рахунку бюджетної установи їх просто не має. Однак

постачальник може оспорити цей пункт та накласти на бюджетну установу штрафні санкції за не сплату рахунків за товари, роботи і послуги, посиляючись до Цивільного кодексу України. Оскільки ЦКУ не враховується специфіки надходження коштів для погашення зобов'язань окремо по бюджетним установам [14, с.39].

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками і підрядчиками в установах державного сектору ведеться окремо за юридичними та фізичними особами, та за окремими договорами поставок, закупівлями тощо.

Для обліку кредиторської заборгованості за загальним та спеціальним фондами ведуть окремі меморіальні ордери.

В КП «З-я МКП ПМР» за зобов'язаннями складають «Реєстр бюджетних зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів» та «Реєстр фінансових бюджетних зобов'язань розпорядників (одержувачів) бюджетних коштів». До них бухгалтер обов'язково додає копії первинних документів, які підтверджують взяття КП «З-я МКП ПМР» відповідних зобов'язань. Нагадаємо, що зобов'язання реєструються на підставі договорів, угод, контрактів, тоді як фінансові зобов'язання оформляють на основі документів, якими підтверджується фактичне виконання договорів (рахунки, накладні, акти виконаних робіт, квитанції, замовлення-наряди, повідомлення і т. ін.). Ці реєстри та копії підтверджуючих первинних документів бухгалтер передає до ДКСУ. ДКСУ обліковує передані з бюджетної установи документи, які перевіряються на відповідність (тобто дані з реєстрів співставляють з даними первинних документів) у спеціальних картках окремо за загальним і спеціальним фондами бюджету. Крім того ДКСУ звіряють суми реєстрів із залишками невикористаних асигнувань за відповідними кодами функціональної та економічної класифікації видатків.

У деяких випадках розпорядник бюджетних коштів залишає в органі казначейства копії документів, засвідчені в установленому порядку.

Однак існують ситуації, коли ДКСУ може відмовити бюджетній установі в реєстрації зобов'язань. Дії ДКСУ у цьому випадку узгоджені з Порядком № 309.

Оплата зобов'язань розпорядників бюджетних коштів здійснюється тільки при наявності в обліку органів ДКС зареєстрованих зобов'язань та залишку коштів на рахунку (рахунках) розпорядника. Установи державного сектору мають право самостійно визначати черговість оплати рахунків, враховуючи послідовність та закономірність виконання пріоритетних заходів установою [49, с.229].

Отже, наявність взятих на облік в органах ДКС реєстрів зобов'язань розпорядників бюджетних коштів та копій підтверджуючих документів є обов'язковою основою для здійснення видатків.

В КП «3-я МКП ПМР» в 2020р. було отримано послугу з постачання електроенергії від «Полтаваобленерго». Закупівля електроенергії здійснювалася із застосуванням процедури електронних закупівель згідно закону «Про публічні закупівлі». Вартість електроенергії дорівнювала 1 925 338, 56 грн. Оскільки сума є чималою, КП «3-я МКП ПМР» проводив розрахунки у безготівковій формі, а саме із застосуванням розрахунків в порядку планових платежів. Зазначену форму розрахунків установи державного сектору застосовують при наявності постійних господарських зв'язків з різними суб'єктами підприємницької діяльності за поставки матеріальних цінностей та надання послуг, стосовно яких розрахунки проводяться не за кожною окремою операцією чи угодою, а періодичним перерахуванням коштів у строки і в обсягах, заздалегідь обумовлених сторонами у договорі з використанням у розрахунках платіжних доручень.

На кожний плановий платіж виписується і передається банку окремий документ – платіжне доручення. Щомісячно перевіряється правильність здійснення платежів, їх відповідність вартості фактично наданих послуг. Один з учасників угоди, визначений договором, контролює розрахункові відносини.

Перерахунки здійснюються залежно від результатів уточнення розрахунків, окремим платіжним дорученням (при недоплаті за умовами договору) або зарахуванням різниці в рахунок майбутніх платежів (при переplatі за умовами договору).

Отже, для того щоб ДКСУ перераховувала кошти за електроенергію ПАТ «Полтаваобленерго», КП «3-я МКП ПМР» надав такі підтверджуючі документи:

- акт виконаних робіт;
- договір про закупівлю.

Основний фінансовий плановий документ, котрий надає повноваження бухгалтерам та членам тендерного комітету від імені КП «3-я МКП ПМР» здійснення видатків на закупівлю товарів, робіт та послуг, становить кошторис (річний план), який визначає обсяг і спрямування коштів, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень [71].

Планування закупівель та інші передумови здійснення закупівель визначаються статтею 4 Закону України «Про публічні закупівлі».

Так, згідно з частиною першою статті 4 Закону планування закупівель в КП «3-я МКП ПМР» здійснюється на підставі наявної потреби у закупівлі товарів, робіт і послуг. Заплановані закупівлі включаються до річного плану закупівель (річний план).

Річний план та зміни до нього безоплатно оприлюднюються секретарем тендерного комітету в електронній системі закупівель протягом п'яти робочих днів з дня затвердження річного плану та змін до нього.

Закупівля в КП «3-я МКП ПМР» здійснюється відповідно до річного плану.

У свою чергу, відповідно до пункту 5 статті 4 Закону в річному плані тендерним комітетом вказується вид закупівлі та орієнтовний початок проведення.

Так, виходячи зі змісту пункту 5 частини другої статті 4 Закону, до річного плану зокрема вноситься інформація про закупівлі, вартість предмета

закупівлі яких менше відповідних вартісних меж, визначених частиною першою статті 2 Закону, та які передбачають проведення замовником спрощених закупівель або оприлюднення звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель.

Плануючи такі закупівлі тендерним комітетом дотримуються положення частини 10 статті 3 Закону, які забороняють ділити предмет закупівлі на частини з метою уникнення проведення процедури відкритих торгів/спрощених закупівель або застосування цього Закону.

Кошторис складається підприємством на календарний рік. Його затверджує та підписує директор підприємства не пізніше, ніж через місяць після прийняття бюджету, з якого фінансується дане підприємство. Правові засади і порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторису визначено КМ України (постанова «Про затвердження Порядку складання, розгляду та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ» від 28.02.2002 р. № 228 (із змінами)). План використання бюджетних коштів є невід'ємною частиною кошторису і затверджується разом із цим кошторисом. Як і форму кошторису, форму плану асигнувань затверджує Міністерство фінансів України [3, с.67].

Директор КП «3-я МКП ПМР» взяв зобов'язання витратити бюджетні кошти на цілі та в межах, установлених затвердженими кошторисами і планами використання коштів. Кошториси, плани використання коштів і штатні розписи. Кошторис затверджується за загальним і спеціальними фондами на рік без розподілу за періодами в обсязі, який дорівнює сумі цих фондів.

Під час планування показників кошторису слід дотримуватись основних принципів: повноти надходження доходів, законності та правильності розрахунків, системності, обґрунтованості та доцільності кожної статті видатків, максимальної економії коштів, ефективного та раціонального використання коштів та матеріальних ресурсів, оптимальності, вивчення об'єктивної необхідності та правильності розподілу видатків за економічною класифікацією [9].

Згідно кошторису, затвердженого на 2020 рік Лікарня отримала фінансування із державного бюджету за загальним фондом у сумі 74 229 600 грн., а спеціальний фонд – 36 792 000 грн. Якщо порівнювати до показників кошторису затвердженого на 2019 рік, то загальний фонд становив 72 172 800 грн., а сума за спеціальним фондом дорівнювала 33 255 000 грн. [92].

Провівши розрахунки, то можна дійти наступних висновків: в 2020 році в порівнянні з 2019 роком фінансування за загальним фондом збільшилося на 2 056 800 грн., а надходження за спеціальним фондом у 2020 році збільшилися на 3 537 000 в порівнянні з 2019 роком. На нашу думку, таке зростання у фінансуванні Лікарні є позитивним.

Отже, оскільки складання річного плану та внесення до нього змін є передумовою здійснення закупівель та передує їх проведенню, тендерний комітет в залежності від наявної потреби може періодично вносити зміни в річний план, додаючи при цьому зокрема інформацію про заплановані спрощені закупівлі та закупівлі, що передбачають оприлюднення звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель.

2.3. Тендерна документація

Тендерна документація – документація щодо умов проведення тендеру, що розробляється та затверджується замовником і оприлюднюється для вільного доступу в електронній системі закупівель.

Підготовка тендерної документації займає одне з центральних місць у реалізації принципів здійснення закупівель. Забезпечення добросовісної конкуренції, неупередженої, об'єктивної оцінки тендерних пропозицій та досягнення успішного результату процедури закупівлі в значній мірі залежить від якості тендерної документації.

Тендерна документація – це головне джерело інформації для потенційних учасників торгів про вимоги замовника стосовно поставки товарів, виконання робіт або надання послуг. Тому повнота тендерної документації, чітке визначення вимог, відсутність розбіжностей в окремих її пунктах та розділах, коректне викладення всебічної інформації щодо предмету закупівлі має величезне значення для підготовки учасниками якісних пропозицій, відповідних усім вимогам та умовам замовника.

Усі закупівлі, сума яких є більшою або дорівнює 200 тис. грн. для товарів та 1, 5 млн. грн. для робіт мають обов'язково проводитись із застосуванням електронного аукціону. Та перш ніж він відбудеться, потрібно провести засідання тендерного комітету, на якому члени комітету погодять предмет закупівлі та обговорять основні організаційні питання щодо проведення процедури закупівлі.

Тендерний комітет – службові (посадові) та інші особи КП «3-я МКП ПМР», призначені відповідальними за організацію та проведення процедур закупівлі згідно із Законом України «Про публічні закупівлі» [19]. Склад комітету, зміни до нього та положення про нього затверджуються наказом директора Лікарні. До складу комітету КП «3-я МКП ПМР» входять сім осіб. Наказом директора Лікарні було призначено голову комітету, який здійснює керівництво роботою комітету та має право на підписання договорів про закупівлю. Відповідно до законодавства голова комітету призначає заступника голови, секретаря з членів комітету та визначає функції кожного члена комітету. Формою роботи комітету є засідання, яке скликається головою комітету та проводиться у разі потреби. Засідання вважається правомочним лише за наявності не менше двох третин членів комітету. На засіданнях комітету рішення приймаються простою більшістю голосів. Голос голови комітету є вирішальним у разі рівного розподілу голосів. Рішення комітету оформляється протоколом, який підписується всіма членами комітету, присутніми на засіданні. Головні функції комітету, які покладаються на всіх

членів комітету у процесі роботи, згідно Положення про тендерний комітет [38]:

- планування закупівель, складання та затвердження річного плану закупівель;
- здійснення вибору процедури закупівлі та її проведення;
- забезпечення рівних умов для всіх учасників, об'єктивний та чесний вибір переможця;
- забезпечення складання, затвердження та зберігання відповідних документів з питань публічних закупівель, визначених Законом;
- забезпечення оприлюднення інформації та звіту щодо публічних закупівель;
- надання роз'яснення особам, що виявили намір взяти участь у процедурі закупівель щодо змісту тендерної документації у разі отримання відповідних запитів;
- здійснення інших дій, передбачених Законом.

На сайті КП «3-я МКП ПМР» оприлюднено наказ про створення тендерного комітету та затверджено «Положення про тендерний комітет», а також оприлюднюються рішення про внесення змін до складу тендерного комітету [92].

Продовжувати свою роботу тендерний комітет буде до 1 січня 2022 року, після чого єдиним відповідальним за проведення закупівель буде «Уповноважена особа», яку своїм наказом визначить директор КП «3-я МКП ПМР».

Уповноважена особа – це особа, яка має спеціальний рівень кваліфікації для організації та проведення процедур публічних закупівель від сторони замовника.

З січня 2017 року замовник визначає предмет закупівлі за допомогою національного класифікатора України ДК 021:2015 «Єдиний закупівельний словник» за показником четвертої цифри основного словника із зазначенням у дужках конкретної назви товару чи послуги. При цьому замовник може

визначити окремі частини предмета закупівлі (лоти), а також за обсягом, номенклатурою та місцем поставки товарів, виконання робіт або надання послуг [6].

Для того, щоб могла відбутися процедура закупівлі необхідно оприлюднити електронні документи – форму річного плану закупівель по кожному із запланованих предметів закупівлі.

Річний план закупівель товарів, робіт і послуг – це комплекс взаємопов’язаних показників, які відображають процес державних закупівель, що здійснюються конкретним замовником протягом бюджетного року, а також з виділенням окремих видів закупівель, що будуть передбачатися у бюджетних призначеннях кількох відповідних бюджетних періодів.

Річний план закупівель товарів, робіт і послуг складається замовником як правило після затвердження кошторису витрат. План закупівель та зміни до нього (у разі внесення) узгоджується з фінансовим підрозділом КП «3-я МКП ПМР», затверджується тендерним комітетом, підписується головою та секретарем комітету та оприлюднюється на веб-порталі закупівель протягом 5 робочих днів з дня дати затвердження. Впродовж року закупівлі товарів, робіт і послуг здійснюються Лікарнею відповідно до річного плану закупівлі. Розміщення інформації про публічні закупівлі здійснюється відповідно до вимог наказу Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 11.06.2020 р.№ 1082 «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі» [39].

Як річний план закупівель, так і іншу інформацію згідно із Законом № 922 «Про публічні закупівлі» секретар тендерного комітету оприлюднює в електронній системі закупівель через автоматизоване робоче місце, а саме через електронний сервіс на авторизованих електронних майданчиках, який забезпечує створення, подання, опрацювання, зміну та оприлюднення інформації та документів для участі у процедурах закупівель, одержання інформації та повідомлень про закупівлі, подання скарг до органу оскарження в електронній системі закупівель через мережу Інтернет. Порядок

функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків затверджено постановою КМУ від 24.02.2016 р. № 166 «Про затвердження Порядку функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків» [56]. В КП «3-я МКП ПМР» закупівлі товарів, робіт та послуг здійснюється через ZAKUPKI.PROM.UA.

Формально планування закупівель в КП «3-я МКП ПМР» (формування додатків до плану закупівель) проводиться без порушень допорогових коштів. Але при детальному аналізі додатків виявлено дроблення суми закупівель. Це, звичайно, економить час спеціаліста, але може не зацікавити більш крупних, оптових постачальників, які можуть запропонувати ціни нижчі, ніж у роздрібній торгівлі (аналогічно при наданні послуг). Як наслідок, незабезпечення отримання економії бюджетних коштів при закупівлі товарів та послуг.

Так, у складі предмета закупівлі «Овочі (ДК 021:2015: 03220000-9 – Овочі, фрукти та горіхи)» КП «3-я МКП ПМР» у 2021 році закуповувала, серед іншого, картоплю, яка згідно з ДК 021:2015 належить до коду «03210000-6 – Зернові культури та картопля».

Тому, не потрібно об'єднувати кілька предметів закупівель в один, попри те, що на перший погляд це не несе ніяких наслідків. Оскільки в оновленій ст. 164-14 КУпАП тепер передбачена відповідальність за порушення порядку визначення предмета закупівлі у вигляді штрафу на службових (посадових), уповноважених осіб замовника у розмірі від 100 до 200 НМДГ.

Також, при плануванні закупівель лише частково враховуються сезонні зміни цін на товари, роботи, послуги, що призводить до втрат бюджету через неефективне планування процесу закупівель.

Процедура здійснення закупівлі товарів, робіт та послуг складається з таких етапів:

- ведення обліку планових закупівель та формування річного плану;

- планування проведення торгів з урахуванням раніше запланованих закупівель;

- опублікування оголошення про закупівлю;
- подання документації, у якій зазначають основні параметри конкурсних торгів;

- проведення закупівлі за одним з можливих сценаріїв, а саме конкурентних торгів(відкриті торги, торги з обмеженою участю, конкурентний діалог) та неконкурентних торгів (переговорна процедура);

- оцінювання конкурсних пропозицій;
- визначення переможця;
- укладання договору з переможцем;
- складання та оприлюднення звіту про закупівлю.

Інформація, відображена у фактичному звіті замовником включає всі істотні умови договору, а саме:

- про укладені договори;
- інформацію про замовників та реквізити договорів;
- назву предмета закупівлі;
- номенклатуру та асортимент товарів, послуг чи робіт;
- кількість товарів, послуг чи робіт;
- місце поставки товарів;
- надання послуг чи виконання робіт;
- строк поставки товарів, виконання робіт чи надання послуг;
- інформацію про технічні характеристики товару, робіт чи послуг;
- ціну договору;
- строк дії договору[50, с.65].

Відповідно до Закону України «Про публічні закупівлі» [19], бюджетні установи мають спланувати закупівлі товарів, робіт та послуг в річному плані закупівель.

Процедура відкритих торгів – це найбільш прозора та основна процедура, що дозволяє брати участь у торгах будь-якому суб'єкту господарювання.

Основними етапами порядку проведення тендеру за Закону України «Про публічні закупівлі» є:

- публікація оголошення на веб-порталі Уповноваженого органу;
- подання тендерних пропозицій;
- розкриття пропозицій з одночасною публікацією відповідного протоколу розкриття (автоматично в день розкриття пропозицій);
- проведення електронного аукціону та визначення найкращої пропозиції;
- розгляд пропозицій та опублікування відповідного протоколу розгляду та окремо інформації про відхилення пропозиції;
- прийняття рішення про намір укласти договір про закупівлю;
- опублікування рішення про намір укласти договір про закупівлю;
- укладення договору в строки, визначені Законом №922, та його опублікування;
- автоматичне складання системою звіту про результати закупівлі та його опублікування;
- складання звіту про виконання договору та його опублікування [78, с.261].

Отже, початок всіх початків відкритих торгів – публікація оголошення про проведення відкритих торгів та тендерної документації, в якій встановлені вимоги до предмета закупівлі та до контрагента. Публікація відбувається через авторизований електронний майданчик (так званий «тендерний майданчик») для того, щоб надалі ці дані закріпилися на ProZorro.

Запорука успішного проведення закупівлі – тендерна документація. Правильна розробка тендерної документації забезпечить вам відсутність оскаржень учасниками, що в свою чергу затягує процедуру закупівлі. Окрім того, саме оформлення тендерної документації, її зміст є приводом для уваги правоохоронних органів.

Тендерна документація – це ключовий для представників бізнесу документ, який розроблюється замовником. Тендерна документація містить всю інформацію із вимогами, які замовники встановлюють для всіх бажаючих

прийняти участь у торгах. Важливою частиною тендерної документації є список документів, які замовник вимагає від учасників для одержання перемоги. Правильне розроблення тендерної документації є запорукою вдалого проведення закупівлі, а її досконале вивчення та опрацювання – запорукою перемоги учасника у торгах [86, с.31].

Тендерна документація – це головне джерело інформації для потенційних учасників торгів про вимоги замовника з постачання товарів, виконання робіт або надання послуг [41].

Вимоги до змісту тендерної документації, зразки встановлені в ст.22 Закону №922, а до оформлення та структури – Наказом Мінекономрозвитку від 13.04.2016 №680 «Про затвердження примірної тендерної документації».

З 19 квітня 2020 року в силу вступив новий пункт оновленого Закону України «Про публічні закупівлі»: тепер кожен учасник державних тендерів має 24 години на внесення виправлень у свою тендерну пропозицію, згідно із вказівками замовника. Зробити це можна на етапі кваліфікації чи перекваліфікації.

На етапі перекваліфікації чи кваліфікації замовник уважно вивчає тендерну пропозицію учасника. Якщо він знаходить невідповідності, які суперечать умовам тендерної документації, то публікує повідомлення з вимогою виправити ці невідповідності. У цьому повідомленні має міститися наступна інформація [41]:

- перелік невідповідностей;
- посилання на пункти тендерних вимог, яким суперечать вказані невідповідності;
- перелік документів чи інформації, які учасник має надати, щоб виправити невідповідності та продовжити приймати участь у тендері.

Дане повідомлення може бути опублікованим лише по одному разу для кожного учасника та не пізніше ніж за два робочих дні до закінчення терміну розгляду пропозицій. Виключенням є лише випадки, коли таке повідомлення публікується на вимогу рішення АМКУ.

Як тільки замовником було опубліковано повідомлення про наявність невідповідностей та спосіб їх усунення, на електронну адресу та в особистий кабінет постачальника автоматично надсилається лист. Даний лист інформує отримувача про те, що він може завантажити на сайт державних закупівель виправлені або нові документи, щоб продовжити бути учасником тендерного процесу. На це йому дається 24 години, а відлік часу ведеться з моменту публікації замовником повідомлення про наявність невідповідностей [90, с.170].

Дозволяється вносити виправлення лише в конкретні пакети документів:

- ті, що підтверджують відповідність постачальника кваліфікаційним критеріям. Зі списком цих критеріїв можна ознайомитися у ст. 16 Закону «Про публічні закупівлі»;
- ті, що надаються постачальником, щоб підтвердити право підпису пропозиції чи/або договору про закупівлю.

Після отримання виправлених документів, організатор державних аукціонів заново вивчає тендерну пропозицію учасника та приймає остаточне рішення. Якщо на цьому етапі він знову виявляє невідповідності, учасник відсторонюється від участі в тендері.

Тендерна документація як основний документ участі закупівлі містить всю інформацію. Тендерну документацію можна умовно поділити на такі частини:

- загальна інформація з інформацією про замовника та закупівлю;
- кваліфікаційні вимоги, які замовник встановлює для представників бізнесу (наприклад, наявність працівників, досвіду виконання аналогічних договорів, наявність матеріально-технічної бази);
- інші вимоги до учасника (наприклад, надання довідок, гарантійних листів, тощо);
- технічні характеристики предмета закупівлі та вимоги до учасника (наприклад, вимога про надання документів на підтвердження);
- проект договору [58].

Слід звернути увагу, що вимоги тендерної документації, встановлені замовником – обов’язкові до виконання та неподання лиш одного документа учасником буде основою у відмові у участі в торгах.

Перелік документів, необхідних для участі в тендері є дуже індивідуальним та встановлюється окремо в кожному випадку.

Проте, такі документи можна умовно поділити на декілька типів:

- загальні документи про здійснення господарської діяльності (наприклад, виписка з ЄДРПОУ, витяг з реєстру платників податків, Статут та інше);

- документи на підтвердження кваліфікаційних критеріїв (наприклад, надання штатного розпису, довідку про наявність матеріально-технічної бази, надання копії аналогічного договору та інше);

- документи на підтвердження відповідності предмета закупівлі технічним вимогам, встановленим замовником (наприклад, кошторисна документація, висновки санітарно-епідеміологічної експертизи та інше);

- забезпечення тендерної пропозиції (банківська або страхова електронна гарантія);

- інші документи на підтвердження вимог, встановлених замовником [65, с.11].

Обов’язкова умова – відсутність вимог, які обмежують конкуренцію та призводять до дискримінації учасників.

З моменту опублікування оголошення до закінчення строку подання пропозицій повинно минути не менше, ніж 15 календарних днів. За цей час учасники зможуть побачити оголошення замовника, ознайомитися з вимогами замовника та підготувати необхідну документацію.

За умовами Закону №922 механізм аукціону краще називати «редукціон», тому що перемагає той, хто дає меншу ціну. Все заради економії бюджетних коштів.

Отже, з самого початку аукціону система ProZorro розкриває цінові пропозиції кожного з учасників та розташовує від найбільшої до найменшої. При цьому назви учасників аукціону та інші документи, подані в складі

тендерних пропозицій, на цей момент лишаються невідомими та їх ніхто не бачить.

Аукціон складається з 3 етапів, за результатами проведення яких кожен учасник в певній послідовності знижує запропоновану ним ціну. Обмежень за таким зниженням немає, головне дотримуватися правила: крок зниження повинен бути не менше, ніж крок аукціону, який визначив замовник в оголошенні тендеру.

Далі система тендерів ProZorro [76] автоматично розкриває всю інформацію про учасників та їх пропозиції для проведення замовником розгляду поданих документів та визначення їх відповідності вимогам тендерної документації.

Розгляд таких пропозицій починається з учасника, що запропонував найменшу ціну. На такий розгляд відводиться не більше 5 робочих днів, хоча замовник може це зробити як за 1 день, так і продовжити строк до 20 робочих днів. Це Законом №922 про здійснення державних закупівель дозволяється.

Аномально низька ціна (АНЦ) є своєрідним запобіжником від цінового демпінгу. Часом замовники під час проведення закупівель стикались з ситуацією, коли учасник подавав пропозицію з ціною, значно нижчою з-поміж інших учасників, підстав відхилити яку немає. Як наслідок, учасник процедури закупівлі потім за допомогою додаткових угод нівелює свої ж результати. Водночас, бувають випадки, коли постачальник під час електронного аукціону робить помилку при подачі ставки (наприклад, замість 100 000 ставить 10 000), в такому разі електронна система попередить про надто низьку ставку, тим самим даючи можливість виправитись.

Аномально низьку ціну електронна система закупівель визначає автоматично.

Аномально низькою вважається цінова пропозиція, якщо вона:

- менша на 40 або більше відсотків від середньоарифметичного значення ціни/приведеної ціни тендерних пропозицій інших учасників на початковому етапі аукціону, та/або;

- менша на 30 або більше відсотків від наступної ціни/приведеної ціни тендерної пропозиції за результатами проведеного електронного аукціону [10].

Якщо за результатами аукціону пропозиція учасника визначена електронною системою як аномально низька, він повинен протягом одного робочого дня надати обґрунтування в довільній формі.

Законодавством визначено, що обґрунтуванням АНЦ може бути:

- удосконалення технології виробництва;
- сприятливі умови для постачання та/або знижки;
- отримання учасником державної допомоги.

Замовник може відхилити аномально низьку тендерну пропозицію, якщо обґрунтування учасника є недостатнім. Замовник відхиляє аномально низьку тендерну пропозицію, якщо учасник своєчасно не надав обґрунтування.

Замовник не зобов'язаний розглядати всі документи учасників. Тому, якщо документи першого учасника відповідають вимогам тендерної документації, він визначається переможцем тендеру прозоро.

Але в тому випадку, якщо перший потенційний переможець не підійшов замовнику, він може розглядати документи наступного учасника. Підсумком цієї процедури є або визначення переможця, або відхилення всіх поданих пропозицій. Останнє обов'язково має наслідок – скасування тендеру. тендеру.

Всі прийняті рішення за цією процедурою оформляються протоколом тендерного комітету.

Частиною першою статті 17 Закону встановлено перелік підстав за наявності яких замовник, зокрема приймає рішення про відмову учаснику в участі у процедурі закупівлі та зобов'язаний відхилити тендерну пропозицію учасника.

Разом з тим частиною другою статті 17 Закону передбачено підставу, відповідно до якої у замовника є право відмовити учаснику в участі у процедурі закупівлі та відхилити тендерну пропозицію учасника.

Водночас відповідно до частини третьої статті 17 Закону учасник процедури закупівлі в електронній системі закупівель під час подання

тендерної пропозиції підтверджує відсутність підстав, передбачених пунктами 5, 6, 12 і 13 частини першої та частиною другою цієї статті. Спосіб документального підтвердження згідно із законодавством щодо відсутності підстав, передбачених пунктами 5, 6, 12 і 13 частини першої та частиною другою цієї статті, визначається замовником для надання таких документів лише переможцем процедури закупівлі через електронну систему закупівель [43].

Отже, статтею 17 Закону передбачені підстави для відмови в участі у процедурі закупівлі та відхилення тендерних пропозицій недобросовісних учасників, які є банкрутами, вчинили корупційні правопорушення, засуджені за злочини, вчинені з корисливих мотивів тощо.

Всі прийняті рішення за цією процедурою оформляються протоколом тендерного комітету.

При цьому замовник не вимагає документальне підтвердження інформації, що оприлюднена у формі відкритих даних та/або міститься у відкритих єдиних державних реєстрах, доступ до яких є вільним, або публічної інформації, що є доступною в електронній системі закупівель.

Замовник не вимагає від учасників та переможця процедури закупівлі відсутність підстав, визначених пунктами 1 і 7 частини першої статті 17 Закону. Поряд з цим наявність/відсутність зазначених підстав для відхилення перевіряється безпосередньо замовником під час проведення процедур закупівель.

Замовник встановлює вимогу в тендерній документації щодо необхідності підтвердження учасниками процедури закупівлі у складі тендерної пропозиції відсутності підстав, встановлених пунктами 5, 6, 12 і 13 частини першої та частиною другою статті 17 Закону, при цьому підтвердження таких підстав може бути передбачено в довільній формі.

Водночас для переможця процедури закупівлі замовник встановлює вимогу в тендерній документації про надання документального підтвердження згідно із законодавством щодо відсутності підстав, передбачених пунктами 5, 6,

12 і 13 частини першої та частиною другою статті 17 Закону шляхом оприлюднення таких документів в електронній системі закупівель у строк, що не перевищує десяти днів з дати оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір про закупівлю.

Підтвердження щодо відсутності підстав, передбачених пунктами 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11 частини першої статті 17 Закону не вимагається від учасників процедури закупівлі та перевіряється замовником самостійно під час проведення процедур закупівель [13].

Поряд з цим згідно з частиною п'ятою статті 17 Закону замовник не вимагає від переможця процедури закупівлі документального підтвердження публічної інформації, що оприлюднена у формі відкритих даних згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» та/або міститься у відкритих єдиних державних реєстрах, доступ до яких є вільним, або публічної інформації, що є доступною в електронній системі закупівель.

Так, постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.2015 № 835 «Про затвердження положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних» затверджено Перелік наборів даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних.

Отже, оскільки Законом заборонено вимагати публічну інформацію, що оприлюднена у формі відкритих даних згідно із Законом України «Про доступ до публічної інформації» та/або міститься у відкритих єдиних державних реєстрах, доступ до яких є вільним, або публічної інформації, що є доступною в електронній системі закупівель, документальне підтвердження щодо відсутності підстав, передбачених пунктами 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11 частини першої статті 17 Закону не вимагається від переможця процедури закупівлі та перевіряється замовником самостійно під час проведення процедур закупівель.

Переговорна процедура закупівлі застосовується замовником як виняток у разі наявності підстав, визначених у частині другій статті 40 Закону. Під час проведення переговорів замовник вимагає від учасника (учасників) надати підтвердження про відсутність підстав для відмови йому (їм) в участі у

процедурі закупівлі відповідно до частини першої статті 17 цього Закону за винятком окремих випадків, передбачених пунктами 2, 4, 5 частини другої статті 40 Закону.

Поряд з цим, проведення переговорів між замовником та учасником (учасниками) здійснюється до прийняття рішення про намір укласти договір про закупівлю. При цьому повідомлення про намір укласти договір про закупівлю обов'язково безоплатно оприлюднюється в електронній системі закупівель протягом одного дня після ухвалення рішення [45].

Таким чином, оскільки проведення переговорів здійснюється до оприлюднення в електронній системі повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, замовник самостійно організовує процес проведення переговорів та може передбачити в запрошенні взяти участь у переговорній процедурі закупівлі надання учасниками процедури закупівлі інформації відповідно до частини першої статті 17 Закону поза електронною системою закупівель.

Відповідно до пункту 1 частини першої статті 31 Закону замовник відхиляє тендерну пропозицію із зазначенням аргументації в електронній системі закупівель у разі, якщо у учасника процедури закупівлі, зокрема наявні підстави, встановлені частиною першою статті 17 цього Закону.

При цьому згідно з пунктом 3 частини першої статті 31 Закону замовник відхиляє тендерну пропозицію із зазначенням аргументації в електронній системі закупівель у разі, якщо переможець процедури закупівлі не надав у спосіб, визначений в тендерній документації, документи, що підтверджують відсутність підстав, установлених статтею 17 цього Закону.

Отже, якщо переможцем процедури закупівлі документи, зазначені у статті 17 Закону не надані через електронну систему/не надані у строк, визначений Законом/не відповідають вимогам, визначеним у тендерній документації, замовник відхиляє таку пропозицію переможця відповідно до пункту 3 частини першої статті 31 Закону.

Після того, як замовник визначив переможця, система ProZorro автоматично публікує повідомлення про намір укласти договір, а також повідомляє про це всіх учасників. Звісно, будь-який з них має право не погодитися з таким результатом та подати скаргу до уповноваженого органу протягом 10 днів.

Якщо не було подано скаргу, переможець повинен протягом 5 днів з моменту публікації повідомлення про намір укласти договір та надати документи, що підтверджують відповідність підставам, визначеним в ст.17 Закону №922 про публічні закупівлі. Якщо учасник таких документів не надав – можна сміливо його відхиляти.

Відповідно до пункту 17 частини першої статті 1 Закону органом оскарження є Антимонопольний комітет України. Відповідно до частини сімнадцятої статті 18 Закону після подання суб'єктом оскарження скарги до органу оскарження електронна система закупівель автоматично 7 призупиняє початок електронного аукціону та не оприлюднює рішення замовника про відміну тендера чи визнання його таким, що не відбувся, відміну переговорної процедури закупівлі, договір про закупівлю і звіт про результати проведення закупівлі.

Замовнику забороняється вчиняти будь-які дії та приймати будь-які рішення щодо процедури закупівлі, крім дій, спрямованих на усунення порушень, зазначених у скарзі.

У разі усунення замовником порушень, зазначених у скарзі, замовник протягом одного робочого дня з моменту усунення порушення повинен повідомити про це орган оскарження та розмістити в електронній системі закупівель підтвердження [91].

Згідно з частиною 14 статті 18 Закону строк розгляду скарги органом оскарження становить 10 робочих днів з дати початку розгляду скарги, який може бути аргументовано продовжено органом оскарження до 20 робочих днів.

Таким чином, новою редакцією Закону зменшено строк розгляду скарги органом оскарження з 15 робочих днів до 10 робочих днів, однак при цьому

передбачено можливість встановити за потреби більш тривалий строк розгляду скарги.

Укладення договору як стадія тендеру відбувається не раніше, ніж через 10 днів та не пізніше, ніж через 20 днів, з моменту публікації повідомлення про наміри укласти договір [44, с.243].

Перелік істотних умов, які повинні бути прописані в договорі про закупівлю не вказані в Законі, хоча згідно ст. 638 ЦКУ договір вважається укладеним лише за умови, що сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору. Істотними вважаються умови:

- визначені законом як істотні або є необхідними для договорів цього виду;
- про предмет договору;
- щодо яких за заявою хоча б однією із сторін має бути досягнуто згоди [73, с.70].

Замовник також зобов'язаний при укладанні договору узгодити із учасником – переможцем предмет, ціну та строк дії такого договору згідно ст. 180 ГКУ.

Умови про предмет договору мають визначати:

- найменування (номенклатуру, асортимент) товару, вид робіт/послуг;
- кількість товару, обсяг робіт/послуг;
- вимоги до якості товару, робіт, послуг.

При укладанні договору обом сторонам потрібно бути уважними щодо відповідності умов договору до змісту тендерної пропозиції учасника торгів за результатами аукціону, тобто ціна пропозиції переможця не повинна відрізнятися від ціни за результатами аукціону, проведеного системою, бо для замовника існує ризик того, що договір буде не дійсним. Щоб уникнути такої ситуації замовник має право у тендерній документації передбачити надання переможцем торгів перерахованої ціни тендерної пропозиції з урахуванням результатів аукціону.

Основні вимоги, які треба враховувати при складанні договору про закупівлю:

1. Договір про закупівлю укладається відповідно до норм ЦКУ та ГКУ з урахуванням особливостей, визначених цим Законом.

2. Учасник - переможець процедури закупівлі під час укладення договору повинен надати дозвіл або ліцензію на провадження певного виду господарської діяльності, якщо отримання такого дозволу або ліцензії на провадження такого виду діяльності передбачено законодавством.

3. Забороняється укладання договорів, що передбачають оплату замовником товарів, робіт і послуг до/без проведення процедур закупівель, крім випадків, передбачених цим Законом.

4. Умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту тендерної пропозиції за результатами аукціону (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі або ціни пропозиції учасника у разі застосування переговорної процедури. Істотні умови договору про закупівлю не можуть змінюватися після його підписання до виконання зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків:

- зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника;

- зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку, за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;

- покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;

- продовження строку дії договору та виконання зобов'язань щодо передання товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі;

- узгодженої зміни ціни в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг);
- зміни ціни у зв'язку із зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок;
- зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни;
- зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини п'ятої цієї статті, а саме: дія договору про закупівлю може продовжуватися на строк, достатній для проведення процедури закупівлі на початку наступного року, в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в договорі, укладеному в попередньому році, якщо видатки на цю мету затверджено в установленому порядку [19].

Як бачимо в Законі «Про публічні закупівлі» при складанні договору не передбачено відповідальності сторін за порушення або не виконання умов договору. Хоча в ч.1 ст. 41 цього Закону сказано, що договір про закупівлю укладається також з врахуванням норм ЦКУ та ГКУ, що дає можливість замовнику торгів на законному рівні захистити себе від можливих збитків. Згідно ст. 224 ГКУ збитки – це витрати, зроблені управненою стороною, втрата або пошкодження її майна, а також не одержані нею доходи, які управнена сторона одержала б уразі належного виконання зобов'язання або додержання правил здійснення господарської діяльності другою стороною. Сторони господарського зобов'язання мають право за взаємною згодою заздалегідь визначити погоджений розмір збитків, що підлягають відшкодуванню, у твердій сумі або у вигляді відсоткових ставок залежно від обсягу невиконання зобов'язання чи строків порушення зобов'язання сторонами. В ГКУ також передбачено відповідальність у вигляді штрафних санкцій, які учасник господарських відносин повинен відшкодувати стороні, права якої були

порушені. Під штрафними санкціями розуміють грошову суму (неустойку, штраф, пеню), яка повинна бути сплачена учасником господарських відносин за неналежне виконання або невиконання зобов'язань в процесі господарської діяльності.

Під час проведення процедури закупівлі проєкт договору має бути вже на етапі формування тендерної документації/умов спрощеної закупівлі. Адже, згідно із ст. 22 Закону тендерна документація має містити проєкт договору про закупівлю з обов'язковим зазначенням порядку змін його умов. А ст. 10 Закону передбачає, що замовник при публікації оголошення про проведення спрощеної закупівлі має опублікувати проєкт договору про закупівлю. Тому всі умови договору мають бути сформовані на етапі підготовки до проведення закупівлі.

Під час створення договору тендерний комітет/уповноважена особа замовника має залучати не тільки юридичний відділ підприємства, але й відділ, який по суті є замовником цього предмета закупівлі. Адже договір може містити не тільки інформацію договору, ціну договору, Порядок здійснення оплати тощо, але й такі специфічні умови, як умови поставки, пакування, підтвердження якості кожної поставки тощо. Тому, для обговорення проєкту договору важливо залучити максимальну кількість зацікавлених осіб підприємства.

Замовнику завжди варто пам'ятати про вимоги ч. 4 ст. 41 Закону України «Про публічні закупівлі» [19], а саме: в укладеному договорі про закупівлю умови договору про закупівлю не повинні відрізнятися від змісту тендерної пропозиції/пропозиції за результатами електронного аукціону (у тому числі ціни за одиницю товару) переможця процедури закупівлі/спрощеної закупівлі або узгодженої ціни пропозиції учасника у разі застосування переговорної процедури, крім випадків визначення грошового еквівалента зобов'язання в іноземній валюті та/або випадків перерахунку ціни за результатами електронного аукціону в бік зменшення ціни тендерної пропозиції/пропозиції учасника без зменшення обсягів закупівлі.

У проєкті договору необхідно чітко прописати порядок зміни ціни предмета закупівлі у випадках, передбачених Законом, та можливий або конкретний перелік документів, які підтверджують факт зміни ціни одиниці товару на ринку; передбачити відповідальність контрагента за невиконання умов договору, а також право замовника в односторонньому порядку розірвати договір; можливість застосування до постачальника оперативно-господарських санкцій (статті 235-237 Господарського кодексу України); обов'язково прописати підстави для внесення змін до договору; передбачити виникнення договірних зобов'язань в залежності від реального фінансування (особливо актуально для бюджетних організацій на початку року, коли ще немає затвердженого кошторису, плану використання бюджетних коштів тощо) [14, с.41].

Розмір штрафних санкцій за порушення господарського зобов'язання, в якому хоча б одна сторона є суб'єктом господарювання, що належить до державного сектору економіки, або порушення пов'язане з виконанням державного контракту, або виконання зобов'язання фінансується за рахунок Державного бюджету України чи за рахунок державного кредиту передбачається в такому розмірі:

- за порушення умов зобов'язання щодо якості (комплектності) товарів (робіт, послуг) стягується штраф у розмірі 20 % вартості неякісних (некомплектних) товарів (робіт, послуг);

- за порушення строків виконання зобов'язання стягується пеня у розмірі 0,1% вартості товарів (робіт, послуг), з яких допущено прострочення виконання за кожний день прострочення, а за прострочення понад 30 днів додатково стягується штраф у розмірі 7 % вказаної вартості [54].

Штрафні санкції, які замовник прописує в договорі про закупівлю щодо невиконання умов договору – це реальний шанс мінімізувати матеріальні збитки для державного бюджету.

Згідно Закону «Про публічні закупівлі» [19] зміни в договорі щодо істотних умов не можуть змінюватися після його підписання до виконання

зобов'язань сторонами в повному обсязі, крім випадків передбачених в ст. 36 цього Закону.

Винятками є:

- зменшення обсягів закупівлі, зокрема з урахуванням фактичного обсягу видатків замовника;
- зміни ціни за одиницю товару не більше ніж на 10 відсотків у разі коливання ціни такого товару на ринку, за умови, що зазначена зміна не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;
- покращення якості предмета закупівлі за умови, що таке покращення не призведе до збільшення суми, визначеної в договорі;
- продовження строку дії договору та виконання зобов'язань щодо передання товару, виконання робіт, надання послуг у разі виникнення документально підтверджених об'єктивних обставин, що спричинили таке продовження, у тому числі непереборної сили, затримки фінансування витрат замовника, за умови, що такі зміни не призведуть до збільшення суми, визначеної в договорі;
- узгодженої зміни ціни в бік зменшення (без зміни кількості (обсягу) та якості товарів, робіт і послуг);
- зміни ціни у зв'язку із зміною ставок податків і зборів пропорційно до змін таких ставок;
- зміни встановленого згідно із законодавством органами державної статистики індексу споживчих цін, зміни курсу іноземної валюти, зміни біржових котирувань або показників Platts, регульованих цін (тарифів) і нормативів, які застосовуються в договорі про закупівлю, у разі встановлення в договорі про закупівлю порядку зміни ціни;
- зміни умов у зв'язку із застосуванням положень частини п'ятої цієї статті [82, с.71].

Статтею 41 Закону передбачено, що переможець процедури закупівлі під час укладення договору про закупівлю повинен надати:

1. Відповідну інформацію про право підписання договору про закупівлю;

2. Копію ліцензії або документа дозвільного характеру (у разі їх наявності) на провадження певного виду господарської діяльності, якщо отримання дозволу або ліцензії на провадження такого виду діяльності передбачено законом та у разі якщо про це було зазначено у тендерній документації/оголошенні про проведення спрощеної закупівлі чи вимагалось замовником під час переговорів у разі застосування переговорної процедури закупівлі.

Вимога щодо надання цих документів розповсюджується на процедури закупівлі і на спрощені закупівлі. Також важливим є при публікації договору опублікувати всі додатки до нього, адже це передбачено статтею 10 Закону.

Строки укладання договору в різних типах закупівлі різні, тож розглянемо ці строки для кожного типу процедури окремо.

При спрощеній закупівлі, замовник укладає договір про закупівлю з учасником, який визнаний переможцем спрощеної закупівлі, не пізніше ніж через 20 днів з дня прийняття рішення про намір укласти договір про закупівлю.

При проведенні відкритих торгів договір про закупівлю не може бути укладено раніше ніж через 10 днів з дати оприлюднення в електронній системі закупівель повідомлення про намір укласти договір про закупівлю. Замовник укладає договір про закупівлю з учасником, який визнаний переможцем процедури закупівлі, протягом строку дії його пропозиції, не пізніше ніж через 20 днів з дня прийняття рішення про намір укласти договір про закупівлю відповідно до вимог тендерної документації та тендерної пропозиції переможця процедури закупівлі. У випадку обґрунтованої необхідності строк для укладання договору може бути продовжений до 60 днів.

У разі порушення строків укладення договору, тобто укладення договору раніше чи пізніше визначених в Законі строків, договір є нікчемним (ст. 43 Закону). Згідно з ст. 10 замовник має опублікувати договір про закупівлю та всі додатки до нього – протягом трьох робочих днів з дня його укладення [19].

При переговорній процедурі закупівлі, замовник має право укласти договір про закупівлю за результатами застосування переговорної процедури закупівлі у строк не раніше ніж через 10 днів (5 днів - у разі застосування переговорної процедури закупівлі з підстав, визначених пунктом 3 частини другої цієї статті, а також у разі закупівлі нафти, нафтопродуктів сирих, електричної енергії, послуг з її передання та розподілу, централізованого постачання теплової енергії, централізованого постачання гарячої води, послуг з централізованого опалення, телекомунікаційних послуг, у тому числі з трансляції радіо- та телесигналів, послуг з централізованого водопостачання та/або водовідведення та послуг з перевезення залізничним транспортом загального користування) з дня оприлюднення повідомлення про намір укласти договір. Згідно з ст. 10 Закону замовник має опублікувати договір про закупівлю та всі додатки до нього протягом трьох робочих днів з дня його укладення.

Закон №922 говорить про можливість проведення так званих «європейських торгів» або відкритих торгів з публікацією англійською мовою. Ця процедура використовується в тому випадку, якщо очікувана вартість закупівлі замовника перевищує:

- для товарів та послуг – 133 тисячі євро;
- для робіт – 5150 тисячі євро.

Порядок відрізняється від «звичайних» відкритих торгів строками та етапом прекваліфікації. Також додатково до оголошення українською мовою замовник заповнює основні пункти оголошення також англійською мовою.

Так, періоди уточнень та подання пропозицій в таких закупівлях починаються в один день, як і в відкритих торгах, однак тривалість періоду подання пропозицій не може бути меншою, ніж за 30 календарних днів, а період уточнень – не менш, ніж 20 днів.

Прекваліфікація – це окремий етап, який необхідний для проведення замовником оцінки тендерних пропозицій учасників тим вимогам, які були встановлені в тендерній документації. Цей етап настає одразу після того, як

спливає строк подання тендерних пропозицій. На розгляд останніх Законом №922 відведено замовнику до 20 робочих днів.

Якщо, розглянувши всі тендерні пропозиції, замовник допустив до оцінки не менше двох учасників, в такому випадку система автоматично призначає дату та час проведення аукціону. При цьому аукціон відбудеться не раніше, ніж через 5 днів. Цей строк дається для того, щоб учасники, що незгодні з рішенням замовника, могли його оскаржити.

Прекваліфікація потрібна для того, щоб ще до аукціону подивитись документи учасників та відхилити тих, хто не відповідає тендерній документації. При цьому проведення даної процедури повинно бути оформлене протоколом розгляду, який необхідно опублікувати в ProZorro [7, с.290].

КП «З-я МКП ПМР» при здійсненні державних закупівель уповноважена особа оприлюднює в системі електронних закупівель:звіт про результати проведення процедури закупівлі;звіт про укладений договір;звіт про виконання договору.

Звіт про результати проведення процедури закупівлі – це документ, що потрібно пред'явити органам ДКСУ для здійснення оплати за договором про закупівлю за рахунок державних коштів. Звіт про результати проведення процедури закупівлі формується автоматично електронною системою закупівель протягом одного календарного дня після оприлюднення замовником договору про закупівлю на веб-порталі Уповноваженого органу.

Згідно статті 19 Закону про закупівлі у звіті про результати проведення закупівлі з використанням електронної системи закупівель обов'язково зазначаються:

- найменування, місцезнаходження та ідентифікаційний код замовника в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, його категорія;
- назва предмета закупівлі із зазначенням коду за Єдиним закупівельним словником (у разі поділу на лоти такі відомості повинні зазначатися щодо

кожного лота) та назви відповідних класифікаторів предмета закупівлі і частин предмета закупівлі (лотів) (за наявності);

- кількість та місце поставки товарів або обсяг і місце виконання робіт чи надання послуг відповідно до укладеного договору про закупівлю, у тому числі відповідні коди за Єдиним закупівельним словником. У разі поділу договору про закупівлю на лоти такі відомості повинні надаватися стосовно кожного лота;

- вид закупівлі;

- застосовані критерії оцінки;

- кількість учасників закупівлі та найменування і місцезнаходження учасника, з яким укладено договір про закупівлю;

- ціни тендерних пропозицій/пропозицій учасників (ціна пропозиції на переговорах у разі застосування переговорної процедури закупівлі) та сума, визначена в договорі про закупівлю;

- дата оприлюднення оголошення з відомостями про укладену рамкову угоду, за якою укладено договір про закупівлю (у разі проведення закупівлі за рамковими угодами), оприлюдненого в електронній системі закупівлі відповідно до статті 10 цього Закону;

- дата оприлюднення повідомлення про намір укласти договір про закупівлю, оприлюдненого в електронній системі закупівель відповідно до статті 10 цього Закону;

- дата оприлюднення оголошення про проведення конкурентної процедури закупівлі/спрощеної закупівлі в електронній системі закупівель відповідно до статті 10 цього Закону;

- підстави прийняття рішення про неукладення договору про закупівлю, у разі якщо в результаті проведення тендеру/спрощеної закупівлі не було укладено договір про закупівлю;

- дата укладення договору про закупівлю;

- наявність/відсутність підстав, передбачених статтею 17 цього Закону (у разі проведення процедур закупівель);

- зведена інформація про наявність і відповідність установленим законодавством вимогам документів, що підтверджують відповідність учасників кваліфікаційним критеріям відповідно до статті 16 цього Закону (у разі проведення процедур закупівель);

- повне найменування та місцезнаходження кожного суб'єкта господарювання, який буде залучений переможцем, з яким укладено договір про закупівлю, до надання послуг як співвиконавця або виконання робіт як субпідрядника, в обсязі не менше ніж 20 відсотків вартості договору про закупівлю - у разі закупівлі робіт або послуг [18].

Після завершення процедури закупівлі замовник укладає договір із переможцем торгів у письмовій формі згідно із положеннями ЦКУ та ГКУ з урахуванням особливостей, визначених у вище згаданому Законі «Про публічні закупівлі» не пізніше ніж через 20 днів з дня прийняття рішення про намір укласти договір і за умови, що такий договір про закупівлю не буде суперечити вимогам визначених у тендерній документації та пропозиції учасника – переможця згідно ст. 41 цього Закону. Після того як тендерний комітет КП «3-я МКП ПМР» уклав договір про закупівлю та оприлюднив на веб-порталі Уповноваженого органу звіт про результати проведення процедури закупівлі, Державна казначейська служба України перевіряє наявність та відповідність укладеного договору закупівлі товарів, робіт та послуг зі звітом про результати проведення процедури закупівлі.

Згідно Наказу Державної казначейської служби України «Про затвердження методичних рекомендацій щодо переліку підтвердних документів, які надаються розпорядниками (одержувачами) бюджетних коштів на стадії реєстрації зобов'язань та оплати рахунків» № 330 звіт про результати проведення процедури закупівлі включений до переліку документів, які розпорядники та одержувачі бюджетних коштів повинні пред'явити до органів Державної казначейської служби України для реєстрації зобов'язань та оплати рахунків.

Наступною формою звітності, яку треба оприлюднити в електронній системі є звіт про укладені договори, який оприлюднюється протягом одного календарного дня з дня укладання договору. Такий звіт складається у разі закупівель без використання електронної системи закупівель, якщо вартість предмета закупівлі не перевищує вартості передбаченої цим Законом, тобто вартість закупівлі є меншою або дорівнює 200 тис. грн. – для товарів, для робіт ця вартість не повинна перевищувати 1,5 млн. грн.

І остання форма звіту, яку треба оприлюднити є звіт про виконання договору, він оприлюднюється протягом трьох календарних днів з дня закінчення дії договору, виконання договору або його розірвання.

КП «3-я МКП ПМР» також проводить спрощені закупівлі – це вид закупівель, що є результатом нормативного урегулювання допорогових закупівель. Головними ознаками спрощеної процедури закупівлі є необтяжливий алгоритм проведення та мінімальна кількість документів, які мають надати учасники. А звідси – можливість швидко закупити необхідні товари, роботи чи послуги.

Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про публічні закупівлі» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення публічних закупівель» (далі – Новий закон) вніс революційні зміни в публічні закупівлі. Зачепили вони і допорогові закупівлі, адже законодавець ввів поняття «спрощені закупівлі» і встановив порядок їх проведення.

Тепер допорогові закупівлі КП «3-я МКП ПМР» проводить в електронній системі закупівель (ЕСЗ). Запроваджують такий обов'язок для закупівель товарів, робіт і послуг, вартість яких: дорівнює або перевищує 50 тис. грн.; є меншою за вартість, що встановлена в пунктах 1 і 2 частини 1 статті 3 Закону. Тобто меншою за встановлені законом пороги. Такі закупівлі назвали спрощені закупівлі.

Спрощена процедура закупівлі передбачає відповідний алгоритм придбання в ЕСЗ із застосуванням електронного аукціону. Спрощені закупівлі швидші та гнучкіші порівняно із надпороговими торгами.

Спрощена процедура закупівлі передбачає такі послідовні етапи:

Етап 1. Оприлюднення оголошення про проведення спрощеної закупівлі

Етап 2. Уточнення інформації, зазначеної замовником в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі

Етап 3. Подання пропозицій учасниками

Етап 4. Проведення електронного аукціону

Етап 5. Розгляд на відповідність:

- умовам, визначеним в оголошенні про проведення спрощеної закупівлі;
- вимогам до предмета закупівлі, пропозиції учасника

Етап 6. Визначення переможця спрощеної закупівлі та укладення договору про закупівлю

Етап 7. Розміщення звіту про результати проведення закупівлі.

Замовник відмінює спрощені закупівлі лише у трьох випадках. А саме, якщо:

- немає подальшої потреби в закупівлі товарів, робіт і послуг;
- не може усунути порушення, що виникли через виявлені порушення законодавства з питань публічних закупівель;

- скорочені видатки на здійснення закупівлі товарів, робіт і послуг.

Відмінити спрощені закупівлі може і ЕСЗ автоматично, якщо:

- замовник відхилив всі пропозиції
- від учасників не надійшло пропозицій [19]

Висновки до розділу 2

У 2016 році система «ProZorro» була введена в обіг й стала обов'язковою до застосування. Під системою електронних закупівель переважно розглядається сама процедура проведення закупівлі, а саме: електронна закупівля у «ProZorro» починається від етапу оголошення тендеру до підписання документації з переможцем після його проведення.

Ключовими перевагами системи «Prozorro» є:

- відкритий код – доступність аудиту і контролю;
- багато майданчиків – конкуренція та підвищення рівня сервісу;
- простота доступу – підвищення конкуренції;
- анонімність пропозицій – ускладнення змови;
- реверсивний аукціон – зниження ціни;
- послідовна оцінка – об'єктивність рішення;
- відкритість усіх пропозицій – можливість оскарження та громадського контролю.

КП «3-я МКП ПМР» здійснює видатки при закупівлі товарів, робіт та послуг у межах кошторисів. При закупівлі товарів, робіт та послуг в Лікарні виникають зобов'язання. Для того, щоб погасити ці зобов'язання органам ДКСУ треба надати договори, угоди або контракти на підставі, яких вони реєструються.

У продовж 2020 року в КП «3-я МКП ПМР» згідно кошторису було витрачено кошти на придбання товарів, робіт та послуг із загального фонду та спеціального фонду на суму 11 568 065,7 грн., з них:

- капітальний ремонт – 1 380 900 грн.;
- предмети, обладнання та інвентар – 1 014 965,7 грн.;
- оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 9 172 200 грн. [83].

Комунальним підприємством «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» щомісячно проводиться велика кількість закупівель, які необхідні для нормального функціонування лікарні.

Провівши розрахунки, то можна дійти наступних висновків: в 2020 році в порівнянні з 2019 роком фінансування за загальним фондом збільшилося на 2 056 800 грн., а надходження за спеціальним фондом у 2020 році збільшилися на 3 537 000 в порівнянні з 2019 роком. На нашу думку, таке зростання у фінансуванні лікарні є позитивним.

Тендерна документація – це головне джерело інформації для потенційних учасників торгів про вимоги замовника стосовно поставки товарів, виконання

робіт або надання послуг. Тому повнота тендерної документації, чітке визначення вимог, відсутність розбіжностей в окремих її пунктах та розділах, коректне викладення всебічної інформації щодо предмету закупівлі має величезне значення для підготовки учасниками якісних пропозицій, відповідних усім вимогам та умовам замовника.

При документальному оформленні закупівель за державні кошти важливо дотримуватися Закону «Про публічні закупівлі», який передбачає:

- перелік документів, який включає річний план закупівель, додаток до річного плану закупівель, технічну документацію, звіт про укладання договору, звіт про виконання договору, звіт про результати проведення процедури закупівлі;

- усі вище перераховані документи в обов'язковому порядку повинні бути оприлюднені на офіційному сайті Уповноваженого органу;

- основний плановий документ, який надає повноваження розпоряднику державних коштів на здійснення закупівель- кошторис;

- облік закупівель товарів, робіт та послуг здійснюється відповідно до правил бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

КП «З-я МКП ПМР» при здійсненні державних закупівель уповноважена особа оприлюднює в системі електронних закупівель: звіт про результати проведення процедури закупівлі; звіт про укладений договір; звіт про виконання договору.

РОЗДІЛ 3

КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

3.1. Особливості здійснення державного контролю у сфері публічних закупівель

Діяльність переважаючої більшості суб'єктів бюджетної сфери повинна супроводжуватися закупівлею необхідних товарів, робіт, послуг за державні кошти. Відповідно до законодавства України використання бюджетних коштів повинно відповідати принципам ефективності, достовірності, прозорості, економії. Однак, проведення контролю за використанням бюджетних коштів свідчить, що при закупівлі товарів, робіт, послуг суб'єктами допускаються навмисні та ненавмисні помилки, що, відповідно, вимагає певної відповідальності [52, с.309].

Безумовно, система державних закупівель удосконалюється з кожним роком, про що свідчить зростання сукупної вартості укладених державних контрактів, позитивна динаміка кількості торгів та їх учасників, а також розширення асортименту та різновидностей товарів і послуг.

Завдання досягнення максимальної ефективності державних закупівель може бути досягнуто шляхом проведення як державного фінансового контролю та контролю з боку громадськості.

Невідповідність системи організації публічних закупівель стає перепорою для ефективного та раціонального використання бюджетних коштів.

На сьогодні можна говорити про значне її удосконалення, що характеризується такими критеріями:

- зростання сукупної вартості укладених державних контрактів;
- динамікою кількості торгів та їх учасників;
- зростання номенклатури товарів і послуг;
- забезпеченням прозорості та гласності розміщення замовлень [10].

У відповідності до Закону [19], державне регулювання та контролю у сфері публічних закупівель здійснюють Уповноважений орган, органи сфери казначейського обслуговування та органи державного фінансового контролю.

Основними функціями Уповноваженого органу (Міністерство економічного розвитку і торгівлі України) є:

- розроблення і затвердження нормативно-правових актів;
- аналіз функціонування системи публічних закупівель;
- підготовка та подання не пізніше 1 квітня року, наступного за звітним бюджетним роком, до Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Рахункової палати щорічного звіту, що містить аналіз функціонування системи публічних закупівель та узагальнену інформацію про результати здійснення контролю у сфері закупівель.
- узагальнення практики здійснення закупівель, у тому числі міжнародної;
- вивчення, узагальнення та поширення світового досвіду з питань закупівель;
- забезпечення функціонування веб-порталу Уповноваженого органу та інформаційного ресурсу Уповноваженого органу;
- наповнення інформаційного ресурсу Уповноваженого органу;
- взаємодія з громадськістю з питань удосконалення системи публічних закупівель;
- організація нарад та семінарів з питань закупівель;
- міжнародне співробітництво у сфері закупівель;
- розроблення та затвердження документації у сфері публічних закупівель [7, с.290].

Органами, що реалізують політику у сфері державного контролю є Антимонопольний комітет України та Рахункова палата, однак, ніде не зазначено, що одним із контролюючих органів є Державна аудиторська служба.

Антимонопольний комітет України як орган оскарження з метою неупередженого та ефективного захисту прав та законних інтересів осіб, пов'язаних з участю у процедурах закупівлі, утворює постійно діючу

адміністративну колегію з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель. Рішення постійно діючої адміністративної колегії приймаються від імені Антимонопольного комітету України.

Поряд з моніторингом та державним контролем Законі йдеться і про громадський контроль, який забезпечується через вільний доступ до всієї інформації щодо публічних закупівель, яка підлягає оприлюдненню, до аналізу та моніторингу інформації, розміщеної в електронній системі закупівель, а також шляхом інформування через електронну систему закупівель або письмово органів, уповноважених на здійснення контролю, про виявлені порушення законодавства у сфері публічних закупівель та недоліки роботи електронної системи закупівель.

Суб'єктами громадського контролю є громадські об'єднання і політичні партії, професійні спілки, молодіжні та інші громадські організації, органи самоорганізації населення, трудові колективи, збори громадян за місцем проживання, а також окремі громадяни.

Громадський контроль як засіб забезпечення законності в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування суттєво відрізняється від інших видів контролю. Ця відмінність полягає насамперед у тому, що всі суб'єкти громадського контролю виступають від імені громадськості, а не держави. Їх контрольні повноваження зазвичай не мають юридично владного змісту, а рішення за результатами перевірок мають, як правило, рекомендаційний характер. Характерною рисою громадського контролю є запобігання порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу. Об'єктом громадського контролю є діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування [4, с.108].

На сьогодні існують проблеми у проведенні моніторингу та контролю за публічними закупівлями.

Так, Фалко Ю.В. вважає, що більшість контрольних заходів у сфері державних закупівель сьогодні припадає саме на ревізії і перевірки, які

проводять органи Державної аудиторської служби, Рахункова палата України та відомчі ревізори. При цьому відсутній єдиний законодавчий акт, в якому б були чітко зафіксовані завдання, функції, статус і сфери компетенції зазначених органів; реалізація відповідних повноважень регулюється різноманітними нормативно-правовими документами, положення яких часто є суперечливими і не забезпечують системного державного контролю державних закупівель. Це призводить до зайвого дублювання перевірок одних і тих самих суб'єктів господарювання з одних і тих самих питань і не сприяє швидкому усуненню недоліків, установлених за їх результатами [80, с. 78].

Сфера державних закупівель є найбільш криміналізованою. Щодня проводять процедури закупівель товарів, робіт і кошти на мільярди державних коштів, відповідно, і суми збитків, завданих унаслідок злочинних дій, становлять мільйони гривень. Така ситуація вимагає підвищення ефективності державних закупівель, а для цього в свою чергу, необхідний комплексний підхід.

Декалюк О.В. пропонує виділити певні заходи боротьби з корупцією під час здійснення державних тендерів [15, с. 179]. По-перше, забезпечити підвищення професійного рівня державних службовців шляхом формування корпусу фахівців з держзакупівель в органах державної влади. Оскільки наразі достатньо низький рівень замовників та обтяжливі для бізнесу умови участі у державних торгах не завжди зрозумілі можновладцям. По-друге, слід значно спростити процедури участі в державних закупівлях, як в паперових так і в електронних процедурах. По-третє, не дивлячись на постанови наразі не всі підприємства та учасники закупівель оприлюднюють на власних веб-сайтах інформацію про річні плани закупівель, оголошення про початок закупівлі, звіт про результати тощо. По-четверте, закупівлі державних, комунальних, казенних підприємств мають бути відкритими. Пропонується заборонити учасникам змов на державних торгах брати участь у державних закупівлях протягом 1-2 років з внесенням їх до реєстру недобросовісних учасників державних закупівель [8, с. 441].

Фалко Ю.В. вважає, що для налагодження співпраці органів виконавчої влади в сфері управління державними закупівлями необхідно створити спільну аналітичну базу про виявлені порушення, осіб, які їх вчинили, факти неефективного та нецільового використання бюджетних коштів, вжиття відповідних заходів впливу до порушників фінансової дисципліни тощо. Це означає, що потрібно узагальнювати акти вжитих контрольних заходів, здійснювати моніторинг їх результатів. З цією метою необхідно передусім розробити уніфіковані форми звітності як підґрунтя для формування єдиної аналітичної бази, визначити засоби оперативного виявлення порушень фінансової дисципліни та адекватні заходи впливу [81, с. 100].

Узунов Ф.В. вважає, що більшість проблем у сфері державних закупівель є наслідком недостатньої кваліфікації як державних службовців, так і підприємців. Для глибокого розуміння суті процедур закупівель, недопущення помилок, якомога скорішого завершення виконання процедурних вимог, аналізу причин затримки проведення торгів та застосування відповідних заходів у складі комітету з конкурсних торгів потрібна присутність кваліфікованих спеціалістів – фахівців з державних закупівель. Виникає необхідність нормативно установити, що навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері державних закупівель проводяться на базі тих навчальних закладів, які мають ліцензії Міністерства освіти і науки України із зазначенням зокрема такого виду освітніх послуг, як навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері державних закупівель [73, с. 146]

3.2. Внутрішньогосподарський контроль державних закупівель

Відсутність контролю і неефективне управління (неважливо, у якій сфері це відбувається, - в державній чи приватній) завдає країні більше збитків, ніж прямі крадіжки і корупція. Конкурентоспроможність будь-якої держави визначається не лише обсягом існуючих ресурсів, але, насамперед, здатністю

ефективно ними управляти. І одним з елементів такого ефективного управління є незалежний і об'єктивний контроль, який відповідає найсучаснішим стандартам [34, с.125].

В КП «3-я МКП ПМР» функціонує сектор внутрішнього аудиту. Сектор у своїй діяльності керується Конституцією України, Бюджетним кодексом України, законами України, указами Президента України, актами Кабінету Міністрів України, Положенням про сектор внутрішнього аудиту комунального підприємства «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради».

Роботу сектору спрямовує і координує директор лікарні згідно з наказом про розподіл обов'язків по керівництву роботою структурних підрозділів лікарні. Працівники сектору підпорядковуються завідувачу сектору внутрішнього аудиту. Працівники сектору призначаються на посади та звільняються з посад наказом директора лікарні за поданням завідувача сектору.

Основною метою діяльності сектору є: надання незалежних та об'єктивних рекомендацій і консультацій, спрямованих на удосконалення діяльності Лікарні, підвищення ефективності процесів управління, сприяння досягненню мети діяльності та існування лікарні.

Основними завданнями сектору внутрішнього аудиту, спрямованими на досягнення поставленої мети є надання рекомендацій, наведених у табл.3.1.

Таблиця 3.1

Основні завдання сектору внутрішнього аудиту

№ з/п	Завдання
1	Функціонування системи внутрішнього контролю та її удосконалення
2	Удосконалення системи управління
3	Запобігання фактам незаконного, нецільового, неефективного та не результативного використання бюджетних коштів
4	Запобігання виникнення помилок чи інших недоліків у діяльності
5	Контроль процедури впровадження Політики і цілей в сфері якості
6	Організація коригувальних заходів з усунення недоліків виявлених під час проведення внутрішніх аудитів
7	Контроль процесу розробка положень, методичних рекомендацій, інструкцій тощо з метою якісного впровадження та належного функціонування Лікарні

Джерело: розроблене автором

Визначивши місце внутрішнього аудиту в контрольній діяльності установи, для сектору внутрішнього аудиту відносять такі завдання:

- перевірка бухгалтерського обліку та фінансової звітності лікарні;
- аналіз показників діяльності лікарні;
- вивчення ступеня реалізації матеріалів внутрішнього аудиту при прийнятті управлінських рішень;
- надання інформації директору щодо ефективності роботи лікарні [79].

Сектор внутрішнього аудиту лікарні виконує функції, наведені у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

Функції сектору внутрішнього аудиту лікарні

№ з/п	Функції
1	внутрішній аудит та контроль діяльності Лікарні та її структурних підрозділів з питань організації роботи, виконання покладених на неї завдань і функцій, виконання вимог норм чинного законодавства
2	збір, обробка, узагальнення та аналіз інформації, необхідної для планування та проведення внутрішніх аудитів з питань організації роботи Лікарні, її структурних підрозділів
3	планування внутрішніх аудитів щодо організації роботи Лікарні, її структурних підрозділів
4	організація та проведення внутрішніх аудитів і перевірок, за необхідності, із залученням працівників структурних підрозділів Лікарні, стану організації роботи Лікарні, її структурних підрозділів
5	підготовка та проведення перевірок організації та ефективності заходів щодо усунення недоліків, виявлених попередніми контрольними заходами
6	здійснення документального оформлення внутрішніх аудитів та перевірок
7	підготовка за результатами внутрішніх аудитів рекомендацій, спрямованих на вдосконалення системи внутрішнього контролю в Лікарні, її структурних підрозділів
8	розгляд коментарів (у разі їх надходження) та підготовка висновків щодо їх обґрунтованості
9	підготовка висновків та пропозицій директору Лікарні для вжиття заходів реагування щодо усунення виявлених недоліків та правопорушень за матеріалами внутрішніх аудитів про негативні прояви у діяльності Лікарні, її структурних підрозділів
10	моніторинг впровадження аудиторських рекомендацій, наданих за результатами внутрішніх аудитів
11	ведення бази даних (реєстру) об'єктів внутрішнього аудиту
12	вжиття заходів щодо запобігання неправомірному втручання третіх осіб у планування і проведення внутрішніх аудитів та підготовку звіту про їх результати
13	звітування про результати проведених внутрішніх аудитів
14	підготовка у межах компетенції пропозицій керівництву Лікарні щодо удосконалення форм і методів організації роботи

Джерело: розроблене автором

Під внутрішнім аудитом слід розуміти систему здійснення перевірок незалежним органом (службою внутрішнього аудиту, а не сектором), організовану в Лікарні з метою забезпечення її ефективного функціонування шляхом оцінки, аналізу та контролю діяльності установи та управлінського персоналу зокрема і дотримання встановленого режиму або політики ведення бухгалтерського обліку в результаті перевірки достовірності складеної фінансової звітності [88].

Виконання вищезазначених завдань службою внутрішнього аудиту означатиме, що вона добре виконує функцію контролю.

Інформаційні системи ввійшли до всіх сфер діяльності підприємства, починаючи від закупівлі сировини та матеріалів, виробництва і реалізації продукції та закінчуючи наданням інформації управлінському персоналу. Належна організація потоків інформації не можлива за відсутності технічного та кадрового забезпечення, а також відповідних програмних продуктів.

Система бухгалтерського обліку, яка надає переважну частину інформації для прийняття управлінських рішень потребує належного забезпечення. Це досягається шляхом автоматизації обліку, що в свою чергу є позитивним моментом для системи господарського контролю на підприємстві, оскільки інформація щодо якої здійснюється спостереження та перевірка не потребує додаткових зусиль на її пошук, так як перебуває у загальній базі даних.

Всі програмні продукти для бухгалтерського обліку мають певні, присутні лише кожному з них особливості, проте загальна мета їх однакова – автоматизація належного рівня обліку на підприємстві.

В КП «3-я МКП ПМР» автоматизація бухгалтерського обліку, внутрішньогосподарського контролю та економічного аналізу забезпечується програмним продуктом «1С: Підприємство», що дає можливість надання достовірної та миттєвої інформації про стан підприємства, результати його діяльності.

Таким чином, основна частина процедур закупівель, відображених на порталі Prozorro – це звітування про укладений договір (87,34%). Відкриті

торги становлять лише – 8,75% та 0,47% – відкриті торги із публікацією англійською мовою із загальної кількості процедур закупівель. Така тенденція є негативною, адже на відміну від процедури звітування про укладений договір, відкриті торги дозволяють заощаджувати кошти бюджету Лікарні при правильному формуванні лоту.

У 2019 році було оголошено 224 процедури закупівлі, із них – 20 конкурентні процедури, з яких завершено – 8 процедур (40%). Загальна економія склала – 619,53 тис.грн. при очікуваній вартості закупівель – 12,40 млн. грн.

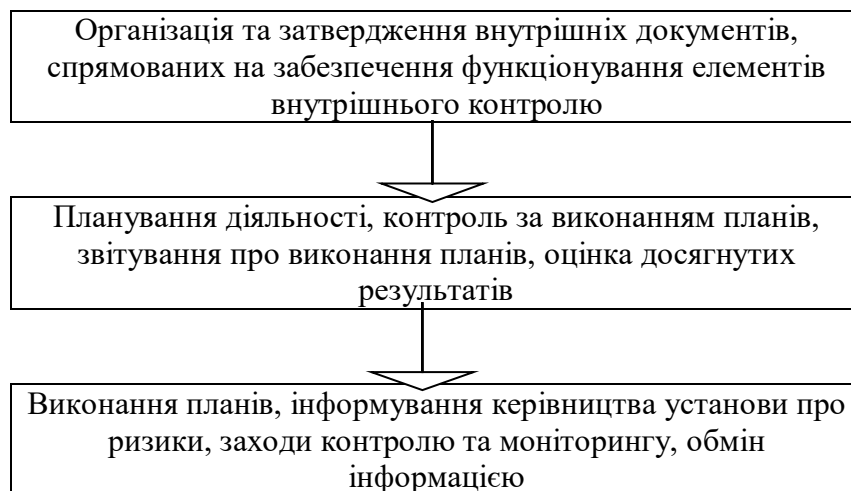
Протягом 2020 року було оголошено 416 процедур, із них – 42 конкурентні процедури, з яких завершено – 14 процедур (40%). Загальна економія склала – 576,56 тис.грн. при очікуваній вартості закупівель – 12,14 млн. грн. [83].

Можна стверджувати, що основні проблеми, пов'язані із закупівлею товарів, робіт та послуг в лікарні виникають, передусім, через недосконалість законодавчої бази, що регулює процес державних закупівель. Правила організації закупівель товарів, робіт і послуг для державних потреб багато в чому визначають економічний стан установи, а в цілому економічний розвиток країни. Державні закупівлі виступають природним механізмом регулювання як конкуренції на ринку, так і корупції в державних органах влади через великі суми контрактів. На сьогоднішній день закупівля товарів, робіт та послуг здійснюється шляхом проведення спеціальних торгів, які дають змогу зменшити вартість предмета закупівлі, забезпечити певну прозорість цього процесу та протидіяти корупційним схемам.

Організація та здійснення внутрішнього контролю у Лікарні відбувається за схемою, зображеною на рис.3.1.

Згідно з п. 1 Порядку № 228 Складання, розгляд, затвердження та основні вимоги щодо виконання кошторисів доходів і видатків бюджетних установ та організацій, затвердженим Постановою КМУ від 28.02.2002 р. № 228: «Кошторис бюджетних установ є основним плановим документом, який надає

повноваження бюджетній установі щодо отримання доходів і здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень» [3, с.68].

Рис. 3.1. Організація та здійснення внутрішнього контролю

Джерело: створено автором

Контроль за виконання кошторису в КП «3-я МКП ПМР» починають з перевірки структури кошторису, яка складається з двох основних частин: доходи та видатки. В свою чергу, і доходи, і видатки складаються із загального та спеціального фондів (визначається законом про Держбюджет України).

Поряд з кошторисом також затверджується такі документи як, План асигнувань (за винятком надання кредитів з бюджету) загального фонду бюджету, План використання бюджетних коштів, помісячний план використання бюджетних коштів.

Одним із кроків контролю є перевірка виконання дохідної та видаткової частини бюджетної установи, що є результатом злагодженого та обґрунтованого процесу планування та контролю надходжень та видатків Лікарні.

Для організації, проведення та контролю процедур закупівель в КП «3-я МКП ПМР» створено тендерний комітет, що діє на підставі Положення про тендерний комітет.

Дієве функціонування внутрішнього контролю в медичних закладах сьогодні ще не забезпечено. А основне – керівники усіх рівнів недостатньо розуміють свою персональну відповідальність за діяльність у даному напрямі. Деякі керівники помилково вважають, що контроль – це справа ревизорів, хоча фактично у системі внутрішнього контролю повинні бути задіяні всі підрозділи установи з основної функціональної діяльності, бухгалтерські, планові, економічні, фінансові, юридичні та інші служби [9].

Починають контроль бюджетних коштів в Лікарні з перевірки достовірності звітності про результати діяльності управління. Наступним кроком перевірки є законність, тобто дотримання нормативно-правових актів та встановлених правил, що регулюють діяльність управління.

На сьогоднішній день система контролю в лікарні складається з трьох основних складових: внутрішнього контролю, внутрішнього аудиту та їх гармонізації. Головним завданням при цьому є забезпечення відповідальності керівника за всі аспекти діяльності очолюваного ним органу, за досягнення конкретних результатів у питаннях економії та ефективного використання бюджетних коштів, а також виконання планових завдань тощо. У даному випадку цю відповідальність не слід затискати лише у вузькі рамки щодо незаконного, нецільового використання ресурсів чи неефективного господарювання в цілому. На сучасному етапі керівник має відповідати за те, щоб очолюваний ним орган працював прозоро, ефективно, продуктивно, економічно та раціонально, тобто нести відповідальність у позитивному значенні цього слова.

Саме виконанням цих завдань покликаний служити внутрішній контроль. Для реалізації його функцій в КП «3-я МКП ПМР» використовується специфічний метод фінансового контролю, який є вираженням засад загального підходу до об'єкта контролю. В основі цих засад лежить поєднання загальнонаукових і методичних прийомів пізнання, що дають можливість комплексно вивчити законність, достовірність, доцільність та економічну ефективність господарських і фінансових операцій та процесів на основі

використання облікової, звітної, нормативної та іншої економічної інформації в поєднанні з дослідженням фактичного стану об'єкта контролю.

Наступним етапом контролю є перевірка документів з калькулювання медичних послуг за формальними ознаками, що є першим ступенем внутрішнього документального контролю, при цьому з'ясовують:

- своєчасність складання документа та час його затвердження керівником закладу;
- наскільки точно враховано в калькуляції всі можливі витрати;
- як заповнено сам документ (наявність усіх необхідних реквізитів);
- відповідність підписів осіб, які склали документ тощо [85].

Даний метод в лікарні застосовують під час перевірки всіх документів з метою виявлення фактів підробки та дописувань у них, виправлення цифрових даних і зміни реквізитів. За результатами такої перевірки роблять висновок про визнання достовірності документа.

Наступним етапом є перевірка документів за змістом, при цьому зосереджують особливу увагу на причетності того чи іншого виду витрат до підготовки фахівців за зазначеною спеціальністю. Якщо, наприклад, до калькуляції медичної послуги необґрунтовано включено такі витрати, які фактично для даної спеціальності не здійснюються, то слід встановити рівень законності (достовірності) зафіксованих операцій [88].

Здійснюючи арифметичну перевірку документів в КП «3-я МКП ПМР» здійснюється шляхом перерахунку результатів загальних підсумків, узгодження нарахувань та утримань (знижок) тощо з метою визначення правильності підрахунків і виявлення крадіжок, прихованих за неправильними арифметичними діями.

Нормативна перевірка документів в лікарні проводиться шляхом зіставлення фактичних витрат на одиницю медичної послуги з нормативними або плановими (визначеними законами, постановами, кошторисами, лімітами) з метою встановлення обґрунтованості списання на виробництво чи утримання установи сировини та матеріалів, палива, використання фонду оплати праці

тощо. Суттєве значення при цьому має правильність використання, наприклад, посадових окладів, надбавок і доплат, законодавчо встановлених нарахувань на заробітну плату.

Зустрічна перевірка документів в лікарні проходить шляхом звірки (зіставлення) даних, відображених у документі, що перевіряється, з даними другого примірника цього самого документа чи із записами в інших взаємопов'язаних документах, які зберігаються на підконтрольному об'єкті або в інших підприємствах, установах чи організаціях.

У випадку перевірки витрат на надання медичних послуг КП «3-я МКП ПМР», користуються зустрічними даними, що зведені у відомостях з оплати за медичні послуги, а також індивідуальними договорами пацієнтів. Під час зустрічної перевірки обов'язково перевіряють ті документи, на яких виявлено сліди необумовлених виправлень, підтирок, які нечітко написані або суперечать логіці господарських операцій.

Проведення зустрічної перевірки в Лікарні внутрішнім контролером операцій, пов'язаних з калькулюванням собівартості, оплатою за медичні послуги виявляє такі зловживання, за яких двосторонні операції по-різному відображено у кожній із залучених до неї сторін, зокрема:

- привласнення певної частини грошових коштів, які оплачуються пацієнтами;
- завищення сум у прибуткових чи видаткових документах тощо.

Такі зловживання приховують виправленням даних в окремих примірниках документів, складанням нових неправдивих документів, неправильним відображенням чи не відображенням узагалі в документах і в облікових регістрах операцій, які насправді було здійснено.

Техніко-економічний розрахунок в лікарні здійснюють для перевірки достовірності обсягів планових і фактичних витрат на виконання окремих видів робіт чи послуг, підтвердження чи заперечення встановлених норм, тарифів, розцінок.

Так, при визначенні розміру витрат за кошторисами використовують середньорічні показники, тому особлива увага при здійсненні внутрішнього контролю звертається на правильність їх в лікарні. Показники на початок планового року визначаються за даними на останню звітну дату з врахуванням їх змін у період, що залишився до кінця року [82].

Таким чином, методика контролю бюджетних коштів в лікарні є достатньо досконалою та не потребує пропозицій до змін.

Система електронних державних закупівель «ProZorro» – це гібридна система закупівель, що складається з Центральної Бази Даних (модуль аукціонів) та майданчиків.

Контроль і моніторинг за законністю публічних закупівель та освоєнням бюджетних коштів є запобіжними заходами неефективному використанню коштів, необґрунтованим рішенням і діям замовників, притягненню до відповідальності винних.

Закупівлі в системі «ProZorro» КП «З-я МКП ПМР» здійснюються бухгалтерською службою відповідно до річних планів закупівель. Річний план та зміни до нього безоплатно оприлюднюються на веб-порталі Уповноваженого органу з питань закупівель протягом п'яти днів з дня їх затвердження.

З метою оптимізації та ефективного функціонування електронної системи державних закупівель «ProZorro» сектором внутрішнього аудиту здійснюється моніторинг документів, розміщених на веб-порталі Уповноваженого органу, на предмет їх правомірності, повноти висвітленої інформації безпосередньо під час її проведення. З метою посилення доказової бази, що підтверджує аргументованість даної позиції, розглянемо найпоширенішу схему виведення державних коштів, внаслідок Заявки бюджетних організацій Пропозиції Інформація в Інтернеті Блок консолідації заявок Графіки проведення конкурсних торгів Реєстр закупівель Оцінка конкурсних пропозицій Оскарження результатів торгів Формування бази даних Вибір оптимальної пропозиції Реєстр пропозиції участі підприємств у публічних закупівлях за попередньою змовою окремих учасників [16].

Наприклад, з метою прийняття участі у публічних закупівлях до електронної системи державних закупівель подані пропозиції з відповідними документами від п'яťох учасників. Визначимо, що Учасник А, Учасник Б та Учасник В – це пересічні підприємства, які мають намір прийняти участь у тендерній процедурі на чесних засадах. Водночас, Учасник Г та Учасник Д – це підприємства, контроль над якими офіційно не задокументовано, здійснює окрема організована група осіб, що перебувають у змові. За розрахованим алгоритмом дій під час проведення електронної закупівлі Учасник Г пропонує свою пропозицію за ціною 1 млн грн., яка є найнижчою серед усіх учасників, тоді як Учасник Д пропонує свою пропозицію у розмірі 2 млн, яка є другою економічно вигідною після Учасника Г. Разом з цим, Учасник А, Учасник Б та Учасник В не можуть запропонувати свої пропозиції за ціною, нижчою за 1 млн з метою виграти тендер, оскільки фактично така ціна є нижчою за собівартість предмету закупівлі, тому далі не продовжують торги.

Як вбачається із наведених даних, перемогу у публічних закупівлях повинен отримати учасник із найнижчою пропозицією, яким є Учасник Г. Однак, після проведення державних закупівель в електронній системі виявляється, що переможець Учасник Г не відповідає кваліфікаційним критеріям, встановленим тендерною документацією. З огляду на викладене, пропозиція Учасника Г відхиляється замовником, а перемогу у публічних закупівлях отримує пропозиція того учасника, яка є наступною найбільш економічно вигідною, тобто Учасник Д із ціною пропозицією 2 млн грн. [44, с.244].

Таким чином, замовником проведено закупівлю за завищеною ціною у підприємства за державні кошти, що свідчить про їх неефективне використання. Якщо розглядати наведений приклад з точки зору правомірності, то підстави для порушення законодавства у сфері публічних державних закупівель відсутні. Враховуючи викладене, з метою фактичного уникнення таких випадків сектором внутрішнього аудиту лікарні проводиться моніторинг документів, поданих учасниками, на предмет їх кваліфікаційної відповідності

тендерній документації, саме до етапу безпосереднього проведення торгів. Разом з цим, за результатами проведеного моніторингу складається контролюючим органом висновок із рекомендаціями, які повинні бути враховані автоматизованою системою під час прийняття рішення щодо переможця закупівель. Оскільки доступ до документів, на підставі яких проводиться процедура закупівлі, надається користувачам в електронному форматі, складається висновок Державної аудиторської служби України також у вигляді електронного документу. Для підтвердження прозорості проведення закупівель передбачається розміщення вказаного висновку у вільному доступі електронної системи державних закупівель.

З огляду на викладене, з метою ефективного здійснення державного регулювання під час державних закупівель через проведення Державною аудиторською службою України моніторингу є необхідним уповноваженому органу державної влади, в особі Кабінету Міністрів України, вжити такі заходи:

- створити у структурі вказаного центрального органу виконавчої влади окремий підрозділ моніторингу електронних державних закупівель, що спеціалізуватиметься на проведенні перевірок документів, передбачених для проведення державних закупівель, які проходять в електронному форматі;

- забезпечити введення до штату працівників підрозділу моніторингу електронних державних закупівель фахівців з технічною освітою та досвідом роботи у сфері технічних, інженерних робіт, до компетенції яких визначити надання оцінки щодо відповідності технічних характеристик, які пропонуються замовниками у складі тендерної документації, очікуваним пропозиціям учасників;

- надати спеціалізований доступ Державній аудиторській службі України до інформаційних баз даних органів державної влади, уповноважених на надання відомостей, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», які розміщують учасники, бажаючи прийняти участь в електронній державній закупівлі;

- забезпечити співпрацю Державної аудиторської служби України із правоохоронними органами в частині здійснення перевірки фінансового стану переможця закупівлі та здійснення перевірки на предмет наявності або відсутності у підприємства ознак фіктивності з метою уникнення незаконного виведення державних коштів, передбачених на закупівлю продукції [61].

Отже, українська електронна система закупівель складається з веб-порталу, ДП «ProZorro» і 26 акредитованих майданчиків. Технічне ядро системи складається з інструментарію OpenProcurement: Центральної бази даних (ЦБД) й API. OpenProcurement є інструментарієм для електронних закупівель з відкритим кодом з використанням стандарту відкритих даних – Open Contracting Data Standard. За допомогою переходу в електронну площину всі протиправні дії стали помітними, а інструменти аналітики перетворились на потенційну доказову базу корупційних зловживань або ж неефективного використання коштів. Недоброчесні замовники навмисно створюють тендерну пропозицію з певними характеристиками товарів і послуг, які були б вигідними конкретному постачальнику.

Розповсюдженими є і такі порушення, як можливе уникнення процедури торгів, завищені вимоги в тендерній документації, які прописані під певного учасника, безпідставна дискваліфікація учасника, змова між учасниками закупівлями, можливе дроблення тендерів до надпорогів. Всі ці «прогалини» закупівельного процесу можна усунути при оформленні більш чіткого законодавства, забезпечення невідворотності покарання за порушення Закону та подальшого розвитку, повсюдного впровадження інструментів публічного модуля аналітики та втіленні низки наданих в цій роботі рекомендацій.

3.3. Проблеми та напрями підвищення ефективності здійснення публічних закупівель

Основне завдання закупівельної діяльності підприємства – це комплексне безперебійне забезпечення товарами, роботами та послугами необхідної кількості і якості в необхідні терміни з найменшими витратами і оптимальними запасами.

Закон України «Про публічні закупівлі» визначає, в яких випадках комунальне підприємство зобов'язано використовувати електронну систему закупівель. Разом з тим, будь яке комунальне підприємство, яке не підпадає під дію закону, не обмежене в можливості використовувати електронні аукціони для підвищення ефективності своєї закупівельної діяльності та здійснення прозорого конкурентного відбору постачальників.

Рівень конкуренції на аукціоні впливає на його результат. Чим більше конкуренція, тим більша вірогідність того, що замовник отримає пропозицію з вигідною ціною. Відповідно до діючого законодавства, для того, щоб тендер відбувся, свої пропозиції повинні подати як мінімум два учасники. Отже, замовники повинні бути прямо зацікавленими в високому рівні конкуренції та вживати певні заходи для того, щоб її стимулювати. Проте, часто все відбувається навпаки, і зусилля деяких замовників спрямовані на обмеження участі небажаних компаній в оголошених ними процедурах. Потрібно зазначити, що відповідно до даних модуля аналітики *bi.prozorro*, середня кількість пропозицій на надпорогових конкурентних закупівлях становить 2,41.

Так, середня кількість пропозицій на конкурентних закупівлях в КП «3-я МКП ПМР» у 2019 році – 2,63, у 2020 році – 2,71. Таким чином, в КП «3-я МКП ПМР» показник середньої кількості пропозицій на конкурентних закупівлях є вищим, ніж в середньому в закупівлях українських замовників, але враховуючи те, що він не може бути менше ніж 2 пропозиції на тендері, досліджуваному підприємству є над чим працювати в напрямку збільшення рівня конкуренції на закупівлях.

Одним з принципів публічних закупівель є принцип максимальної економії та ефективності, тобто здійснення закупівлі якісного товару, який відповідає потребам за максимально вигідною ціною. Економія на закупівлях є одним з показників ефективності.

За результатами аналізу у 2020 році економія на закупівлях в КП «3-я МКП ПМР» була мінімальною та 2%.

Розірвання договору впливає на дотримання строків постачання, в тому числі соціально важливих товарів робіт та послуг, які необхідні комунальному підприємству для задоволення потреб громади. На практиці достроково розірваний договір – це несвоєчасно поставлені ліки, медичні вироби, продукти харчування, пальне тощо. Розмір частки розірваних договорів серед завершених характеризує ефективність закупівельної діяльності підприємства з точки зору:

- дотримання закупівельного законодавства, бо будь-які порушення закону можуть тягнути за собою розірвання договору;
- застосування чи не застосування заходів для зменшення ризиків невиконання договору з боку постачальника, які передбачають якісну кваліфікацію та відбір постачальника [28, с.98].

Так, КП «3-я МКП ПМР» у 2020 році були розірвані 2 договори.

Таким чином, закупівельна діяльність КП «3-я МКП ПМР» потребує системної роботи в напрямку підвищення відкритості та ефективності. Аналіз закупівель 2019-2020 рр. виявив невисокий рівень конкуренції, низький рівень економії та частку розірваних договорів.

Також діюча редакція закону «Про публічні закупівлі» передбачає відмову від тендерних комітетів та перехід до проведення закупівель уповноваженими особами, директор КП «3-я МКП ПМР» вже зараз має планувати, як цей перехід буде здійснюватися на підприємстві. Крім того, для підвищення ефективності закупівель, КП «3-я МКП ПМР» обов'язково має працювати з учасниками ринку товарів, робіт та послуг, які вона закуповує. Можливість проведення відкритих консультацій з ринком передбачена діючою редакцією закону «Про публічні закупівлі». Така взаємодія підвищує довіру

учасників ринку та сприяє збільшенню конкуренції, яка в свою чергу впливає на ціну і на економію. Крім того, КП «3-я МКП ПМР» має враховувати свій попередній досвід (розірвані договори, процедури, які не відбулись або були відмінені), напрацьовувати та впроваджувати систему запобігання ризикам в закупівлях. Такий комплекс заходів дозволить підвищити ефективність закупівельної діяльності КП «3-я МКП ПМР» та зменшити ризики несвоєчасних поставок, дострокового розірвання договорів в зв'язку невиконання умов договорів з боку постачальників.

У 2020 році було продовжено роботу над підвищенням рівня професіоналізації в сфері публічних закупівель.

Так, протягом року Мінекономіки продовжило взаємодію із 39 закладами вищої освіти (ЗВО) з яких у 5 запроваджено освітню програму, у 30 – навчальну дисципліну або модулі для першого та другого освітніх рівнів, ще у 4 розпочато підготовку до запровадження навчання з 2021 навчального року. Крім того, підготовлено інформацію щодо нововведень Закону та наявності нових інструментів з метою інформування та її врахування ЗВО під час адаптації навчальних програм до чинного закупівельного законодавства. Інформація щодо переліку ЗВО розміщена на офіційному веб-сайті Мінекономіки у розділі «Публічні закупівлі», підрозділ «Професіоналізація».

Водночас на виконання функції Уповноваженого органу щодо організації нарад та семінарів з питань закупівель та враховуючи карантинні обмеження спрямовані на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (Covid-2019), з метою проведення інформаційної кампанії стосовно введення в дію нових положень Закону та підвищення рівня знань і кваліфікації осіб, відповідальних за організацію та проведення закупівель, Мінекономіки за співпраці з державним підприємством «Прозорро» розроблено низку відео-матеріалів, що покликані роз'яснити основні законодавчі зміни, які були поширені на закупівельну аудиторію.

Так, створені та розповсюджені відео щодо:

- змін у допорогових закупівлях, зокрема етапи спрощених закупівель та використання електронних каталогів;

- переходу від формату роботи тендерних комітетів до уповноважених осіб;

- змін в оскарженні.

Крім того, Міністерством, враховуючи вимоги Закону про обов'язкове проходження тестування уповноваженими особами на веб-порталі Уповноваженого органу для підтвердження свого рівня володіння необхідними (базовими) знаннями у сфері публічних закупівель з 1 січня 2022 року, було проведено роботу щодо визначення концепції та розроблення проекту нормативно-правового акту Порядку організації тестування уповноважених осіб.

Важливим напрямом розвитку професіоналізації є централізація закупівель, яка має на меті професіоналізувати сферу закупівель завдяки залученню більш фахового персоналу до організації та проведення закупівель, економії коштів платників податків за рахунок об'єднання типових тендерів [78, с.262].

Так, Мінекономіки з метою поінформованості суб'єктів сфери закупівель щодо можливості створення ЦЗО підготовлено рекомендації стосовно створення ЦЗО та умов їх діяльності. Зазначені рекомендації та презентаційні матеріали оприлюднено на Інформаційному ресурсі Уповноваженого органу в розділі «Публічні закупівлі» підрозділ «Професіоналізація» www.me.gov.ua.

У рамках виконання функції стосовно розгляду звернень щодо визначення та/або створення ЦЗО Мінекономіки протягом звітного періоду отримано та опрацьовано звернення наступних організацій:

- державного підприємства «Медичні закупівлі України»;
- державного підприємства «Українські спеціальні системи»;
- публічного акціонерного товариства «Державної акціонерної компанії «Ліки України».

Результатом опрацювання зазначених звернень стало прийняття КМУ розпорядження від 11 листопада 2020 р. № 1405-р «Про визначення державного підприємства «Медичні закупівлі України» централізованою закупівельною організацією».

Вважаємо, що Полтавській обласній раді варто прийняти рішення «Про створення комунального підприємства «Централізована закупівельна організація Полтавської обласної ради», яке зможе проводити закупівлі для визначеного кола замовників, які в обов'язковому порядку передаватимуть свої закупівлі до зазначеної установи.

Відповідно до розпорядження КМУ від 25.09.2019 р. № 846-р «Про визначення державної установи «Професійні закупівлі» централізованою закупівельною організацією» (із змінами) визначено ДУ «Професійні закупівлі» ЦЗО, яка здійснюватиме закупівлі в інтересах більш ніж 60 центральних органів виконавчої влади за конкретним переліком товарів в обов'язковому порядку. Разом з тим, враховуючи відсутність передбаченого фінансування, до акту внесено зміни, якими передбачено проведення обов'язкових закупівель для визначених замовників з 01.01.2021 р.

З метою забезпечення належного рівня знань з питань організації та проведення публічних закупівель в Україні; підвищення рівня професійних умінь і навичок, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг з застосуванням електронної системи закупівель; підвищення рівня компетентності при виконанні посадових обов'язків щодо застосування законодавства під час здійснення державних закупівель, тендерному комітету КП «3-я МКП ПМР» необхідно постійно підвищувати рівень професійної компетентності у сфері публічних закупівель.

Так, у результаті підвищення рівня професійної компетентності у сфері публічних закупівель, члени тендерного комітету отримають знання:

- системи функціонування закупівель в Україні;
- повноважень та функцій тендерного комітету, уповноваженої особи;

- порядку та основних умов планування тендерних закупівель;
- органи, що займаються моніторингом та здійснюють перевірки публічних закупівель;
- підстави для проведення моніторингу;
- порядку здійснення моніторингу публічних закупівель;
- порядку оскарження процедур закупівлі.

Набудуть умінь:

- планування закупівель, порядок визначення предмета закупівлі;
- організовувати та проводити відкриті торги;
- здійснювати оприлюднення інформації про закупівлю;
- підготовка тендерної документації;
- розгляд та оцінка тендерних пропозицій;
- звітувати за процедурами закупівлі.

Набудуть навичок:

- проведення допорогових електронних закупівель;
- проведення аукціону та визначення переможця;
- укладання договору про закупівлю та внесення змін до істотних умов договору;
- оскарження процедур закупівель.

Висновки до розділу 3

Інститут державного внутрішнього контролю у сфері державних закупівель розвинений недостатньо, система санкцій за виявленими порушеннями є недієвою. Це пояснюється насамперед тим, що чинне законодавство У країни практично не регламентує організацію державного фінансового контролю на регіональному і муніципальному рівнях, через що немає єдиної системи організації фінансового контролю державними закупівлями на рівні суб'єктів і органів місцевого самоврядування. Чинне

законодавство У країни також не передбачає безумовного відшкодування втрачених державою коштів і такої ж відповідальності посадових осіб за порушення фінансової дисципліни. Слід також додати, що нині практично відсутній обмін інформацією між контролюючими інстанціями про результати проведення ревізій, перевірок та механізм, який би визначав послідовність і системність їх взаємодії під час проведення взаємопов'язаних контрольних заходів.

Закупівельна діяльність КП «3-я МКП ПМР» потребує системної роботи в напрямку підвищення відкритості та ефективності. Аналіз закупівель 2019-2020 рр. виявив невисокий рівень конкуренції, низький рівень економії та частку розірваних договорів.

Методика контролю бюджетних коштів в лікарні є достатньо досконалою та не потребує пропозицій до змін.

З метою забезпечення належного рівня знань з питань організації та проведення публічних закупівель в Україні; підвищення рівня професійних умінь і навичок, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг з застосуванням електронної системи закупівель; підвищення рівня компетентності при виконанні посадових обов'язків щодо застосування законодавства під час здійснення державних закупівель, тендерному комітету КП «3-я МКП ПМР» необхідно постійно підвищувати рівень професійної компетентності у сфері публічних закупівель.

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження державних публічних закупівель: тендерів, аукціонів, відкритих торгів було поставлено ряд завдань, вирішення яких дозволило зробити наступні висновки:

1. На основі аналізу літературних джерел встановлено, що державні або публічні закупівлі – це закупівля товарів, робіт і послуг за замовленням держави для задоволення суспільних потреб. В Україні ці два терміни зазвичай використовують як синоніми.

Закон України «Про публічні закупівлі» забезпечує ефективне і прозоре проведення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель. Аби замовники проводили закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти в рамках правових та економічних засад, установлених Законом про публічні закупівлі, контролюючими функціями у сфері державних закупівель наділені відповідні державні органи. Окрім цього, є ще й громадськість, яка отримала доступ до публічної інформації про витрачання бюджетних коштів і наразі активно контролює державні закупівлі.

Метою реформування сфери закупівель є наближення вітчизняного законодавства до стандартів ЄС. Основними документами, що регламентують цю діяльність, виступають Угода про асоціацію та Стратегія реформування системи публічних закупівель, які передбачають гармонізацію законодавства України з правилами Європейського Союзу шляхом впровадження положень директив ЄС до національного законодавства.

2. Основним законодавчим актом у вітчизняній системі нормативно-правового забезпечення сфери публічних закупівель є Закон України «Про публічні закупівлі», який формулює основоположні принципи, надає визначення основним поняттям та розкриває механізми здійснення процедур закупівель.

Крім того, організація та проведення закупівельної діяльності регламентується окремими законами України, постановами КМУ, наказами

Мінекономрозвитку, а також нормами Бюджетного, Господарського та Цивільного кодексів, що в сукупності утворюють нормативно-правову базу для регулювання відносин у сфері публічних закупівель в Україні.

Разом з тим, результати дослідження показали, що положення Закону основну увагу приділяють саме стадії проведення процедур відбору постачальників, залишаючи стадії планування закупівлі та виконання договору без належного регулювання. Особливе місце в системі нормативно-правового забезпечення закупівель займає тендерна документація, що регулює відносини між замовником та учасниками при проведенні окремої процедури закупівлі.

Положеннями Закону чітко визначено три основні процедури закупівель, при здійсненні яких замовники зобов'язані використовувати електронну систему закупівель: відкриті торги, конкурентний діалог та переговорна процедура закупівлі.

Перші дві передбачають здійснення конкурентного відбору учасників з метою визначення переможця торгів, а остання не відноситься до тендерних процедур та використовується як виняток. Також Законом встановлено вимоги до вибору процедури закупівлі, а також визначено механізми проведення кожної з них.

Крім того, розглянувши положення Закону можна виділити окремі елементи інструментарію закупівельного процесу, застосування яких є необхідним при здійсненні публічних закупівель. Дослідження кожного з елементів шляхом аналізу їх сутності показало, що інструментарій закупівельного процесу повністю охоплює всі стадії закупівлі від планування до безпосереднього придбання товарів (робіт, послуг). Проте, деякі вимоги є досить ліберальними, що дає змогу до неоднозначних підходів при здійсненні закупівель.

3. Комунальне підприємство «3-я міська клінічна лікарня Полтавської міської ради» багатoproфільний лікувально-профілактичний заклад вищої категорії, який є комунальною власністю Полтавської міської ради, знаходиться за адресою: Україна, 36005, Полтавська обл., місто Полтава, ПЛОЩА СЛАВИ,

будинок 2, код ЄДРПОУ 01111581; основний вид діяльності: 86.10 «Діяльність лікарняних закладів»; засновник: Полтавська Міська Рада, статутний капітал 20 723 199 грн. (100%); бенефіціар відсутній на підставі ст. Закону України «Про Державну Реєстрацію Юридичних Осіб».

Завдяки успішній реалізації програми формування системи охорони здоров'я працівників з'явилася можливість надавати в Лікарні комплекс високоякісних медичних послуг з профілактики, діагностики, амбулаторного і стаціонарного лікування захворювань з використанням новітніх науково-практичних досягнень у сфері медицини і медичної техніки.

Показники фінансової стійкості Лікарні мають відмінні показники платоспроможності у 2018-2020 роках, але у 2020 спостерігається падіння показників поточних зобов'язань за платежами до бюджету, однак не нижче нормативних значень.

4. Комунальне підприємство «3-я МКП ПМР» здійснює видатки при закупівлі товарів, робіт та послуг у межах кошторисів. При закупівлі товарів, робіт та послуг в Лікарні виникають зобов'язання. Для того, щоб погасити ці зобов'язання органам ДКСУ треба надати договори, угоди або контракти на підставі, яких вони реєструються.

Облік зобов'язань ведеться окремо за кожним постачальником. В залежності від вартості закупівлі визначається порядок їх проведення. За умови, що вартість закупівлі товарів дорівнює 200 тис. грн. та 1,5 млн. грн. - для робіт треба застосовувати тендерні процедури.

При документальному оформленні закупівель за державні кошти важливо дотримуватися Закону «Про публічні закупівлі», який передбачає:

- перелік документів, який включає річний план закупівель, додаток до річного плану закупівель, технічну документацію, звіт про укладання договору, звіт про виконання договору, звіт про результати проведення процедури закупівлі;

- усі вище перераховані документи в обов'язковому порядку повинні бути оприлюднені на офіційному сайті Уповноваженого органу;

- основний плановий документ, який надає повноваження розпоряднику державних коштів на здійснення закупівель – кошторис;

- облік закупівель товарів, робіт та послуг здійснюється відповідно до правил бухгалтерського обліку в бюджетних установах.

5. КП «3-я МКП ПМР» при здійсненні державних закупівель уповноважена особа оприлюднює в системі електронних закупівель: звіт про результати проведення процедури закупівлі; звіт про укладений договір; звіт про виконання договору.

Середня кількість пропозицій на конкурентних закупівлях в КП «3-я МКП ПМР» у 2019 році – 2,63, у 2020 році – 2,71. Таким чином, в КП «3-я МКП ПМР» показник середньої кількості пропозицій на конкурентних закупівлях є вищим, ніж в середньому в закупівлях українських замовників, але враховуючи те, що він не може бути менше ніж 2 пропозиції на тендері, досліджуваному підприємству є над чим працювати в напрямку збільшення рівня конкуренції на закупівлях.

Закупівельна діяльність КП «3-я МКП ПМР» потребує системної роботи в напрямку підвищення відкритості та ефективності. Аналіз закупівель 2019-2020 рр. виявив невисокий рівень конкуренції, низький рівень економії та частку розірваних договорів.

6. Інститут державного внутрішнього контролю у сфері державних закупівель розвинений недостатньо, система санкцій за виявленими порушеннями є недієвою. Це пояснюється насамперед тим, що чинне законодавство У країни практично не регламентує організацію державного фінансового контролю на регіональному і муніципальному рівнях, через що немає єдиної системи організації фінансового контролю державними закупівлями на рівні суб'єктів і органів місцевого самоврядування. Чинне законодавство У країни також не передбачає безумовного відшкодування втрачених державою коштів і такої ж відповідальності посадових осіб за порушення фінансової дисципліни. Слід також додати, що нині практично відсутній обмін інформацією між контролюючими інстанціями про результати

проведення ревізій, перевірок та механізм, який би визначав послідовність і системність їх взаємодії під час проведення взаємопов'язаних контрольних заходів.

7. Засадами функціонування внутрішнього контролю є розпорядчі документи замовника або органу, якому він підпорядковується, та є невід'ємною частиною його управлінської діяльності. Характерною відзнакою громадського контролю є запобігання порушенням у сфері державного управління за допомогою засобів суспільного впливу, що реалізується через принципи відкритості та прозорості закупівельного процесу. Поряд з тим, державний контроль являє собою чітко регламентоване систематичне спостереження за закупівельним процесом, що здійснюється уповноваженими органами влади в межах компетенцій, визначених Законом.

Методика контролю бюджетних коштів в Лікарні є достатньо досконалою та не потребує пропозицій до змін.

8. З метою забезпечення належного рівня знань з питань організації та проведення публічних закупівель в Україні; підвищення рівня професійних умінь і навичок, необхідних для ефективного вирішення завдань професійної діяльності щодо здійснення закупівель товарів, робіт і послуг з застосуванням електронної системи закупівель; підвищення рівня компетентності при виконанні посадових обов'язків щодо застосування законодавства під час здійснення державних закупівель, тендерному комітету КП «З-я МКП ПМР» необхідно постійно підвищувати рівень професійної компетентності у сфері публічних закупівель.

Зазначене дозволяє стверджувати, що початковий етап реформування сфери публічних закупівель в Україні є успішним, але закріплення цих успіхів потребує подальших змін в цій галузі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова Л. М. Практика електронних державних закупівель у країнах ЄС. / Л.М.Акімова // Новітні інформаційно-комунікаційні технології в модернізації публічного управління: зарубіжний і вітчизняний досвід : матеріали V науково-практичного семінару (м. Дніпропетровськ, 20 березня – 20 квітня 2017 р. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : www.dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/itis%20seminar%202017/pdf/akimova-3.pdf
2. Аналіз показників системи ProZorro. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://bi.prozorro.org/sense/app/fba3f2f2-cf55-40a0-a79f-b74f5ce947c2/sheet/HbXjQep/state/analysis>
3. Артюх О.В. Облік в бюджетних установах: навч. посіб. / О.В.Артюх, В.Ф.Максімова – О.: ОНЕУ, 2019 р. – 264 с.
4. Балан А.А., Витичак І.В. Державний фінансовий контроль в сфері державних закупівель. / А.А.Балан, І.В. Витичак // Економіка: реалії часу. – 2018. – №5(15). – С. 108-114.
5. Батенко Л. П. Управління проектами : навч. посіб. / Л.П.Батенко, О.А.Загородніх. – К.: КНЕУ, 2018. – 231 с.
6. Бережний Я. В. Щодо стимулювання розвитку підприємництва шляхом удосконалення механізму державних закупівель: аналіт. зап. / Я.В.Бережний // [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1170/>
7. Білинська М. М. Корупція як перешкода ефективному державному регулюванню сфери охорони здоров'я. / М. М.Білинська, Т. П. Попченко // Стратегія регіонального розвитку: формування та механізми реалізації: матеріали щоріч. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 31 жовт. 2017 р. : у 2 т.). – О.: ОРІДУ НАДУ, 2017. – Т. 1. – С. 290–293.
8. Бублій М. П. Міжнародний досвід організації та здійснення державних закупівель. / М. П.Бублій // Теорія та практика держ. упр. – 2017. –

Вип. 3(43). – С. 441–44. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Tpdu_20171_3_68.pdf.

9. Бухгалтерський облік витрат на комунальні послуги в бюджетній організації. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uspikhaudit.com/>

10. Вауліна О. Ю. Пігулка від корупції: прозорі тендери і контроль. Голос України. / О.Ю.Вауліна // / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://golosukraine.com/publication/suspilstvo/zdorovya/16644-pigulka-vid-korupciyi-prozori-tenderi-tayakontrol/>.

11. Веб-портал Уповноваженого органу з питань публічних закупівель. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://prozorro.gov.ua/>

12. Гальчинський Л.Ю., Гаврилова А.Г. Оцінка функціонування електронної системи «Prozorro» як інструмента державних закупівель. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102574/97652>

13. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://eupublicprocurement.org.ua/wp-content/uploads/2019/02/EU-PP-Directives-Compendium_UKR.pdf

14. Гончарова А.В. Цивільно-правове регулювання контрактних відносин при державних закупівлях / А.В. Гончарова, В.Ю. Лада // Право і суспільство. Частина 3. – 2018. – № 2. – С. 39-44.

15. Декалюк О. В. Економічна безпека в системі управління державними закупівлями / О. В. Декалюк // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2018. – № 3(1). – С. 177-180.

16. Державні закупівлі в електронній формі в Україні та інших країнах. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.uetp.com.ua/useful_information/derzhavni_zakupivli_v_elektronnij_formi_v_ukraini_ta_inshih_krai/.

17. Дуброва Я. П. Етапи проведення окремих процедур державних закупівель / Я.П.Дуброва // Фінансовий контроль. – 2019. – № 4. – С. 14–23.

18. Дуброва Я. П. Оскарження державних закупівель. / Я.П.Дуброва // Фінансовий контроль. – 2019. – № 8. – С. 17–21.
19. Закон України «Про публічні закупівлі» (редакція від 23.01.2021, підстава – 1021-IX). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-19>
20. Закон України «Про електронні довірчі послуги» (редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19>
21. Закон України «Про захист економічної конкуренції». (редакція від 13.02.2020, підстава – 440-IX). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>
22. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг» (редакція від 07.11.2018, підстава – 2155-VIII. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
23. Закон України «Про запобігання корупції» (редакція від 02.06.2021, підстава – 1443-IX). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
24. Здирко Н.Г. Державне регулювання та контроль у сфері публічних закупівель. / Н.Г.Здирко // Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації: міжнародний науковий журнал. – 2019. – № 3-4. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://ibo.tneu.edu.ua/index.php/ibo/issue/archive>
25. Здійснення державних закупівель в Україні. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.ukrstat.gov.ua/](http://www.ukrstat.gov.ua/)
26. Зубар В. В. Концепція Електронних закупівель: засади побудови в Україні / В. В. Зубар // Редукціон. – 2019. – № 8–9. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.procurement.in.ua/ru/pages/4973>
27. Індекс найкращих практик DoZorro. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://index.dozorro.org/>

28. Катроша Л. В. Система державних закупівель в Україні: теоретичні аспекти. / Л.В.Катроша // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2016. – Вип. 2 (7). – С. 98–107.

29. Критенко О. О. Напрями вдосконалення системи державних закупівель в Україні. / О.О.Критенко // Актуальні проблеми державного управління. – Одеса, 2020. – Вип. 2. – С. 87–90.

30. Лист-роз'яснення Мінекономрозвитку України від 29.04.2016р. №3302-06/12875-06 «Щодо здійснення закупівель замовниками». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

31. Мартинович Д. Є. Аналіз ефективності публічних закупівель як інструменту державної допомоги. / Д.Є.Мартинович // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 18. – С.70-76.

32. Мельников О. С. Організація системи державних закупівель в ЄС /О. С. Мельников // Теорія та практика державного управління [Електронний ресурс]:наук. віс н. Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентіві України. – 2015. – Вип. 3 (38). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuapa.kharkov.ua>

33. Міняйло В.П. До питання оцінки ефективності державних закупівель / В.П. Міняйло // Економічні науки. Серія «Облік і фінанси». – 2020 – № 7 (25). Ч. 2 – С. 305-313.

34. Міняйло В. П. Аналіз і контроль процедур державних закупівель. / В.П. Міняйло // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2019. – № 647. – С.125–129

35. Мітеа Д., Шатковський О. Централізовані закупівлі: досвід ЄС підтверджує доцільність. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://eupublicprocurement.org.ua/2020/01/Article-on-CPB_OShatkovskiy.pdf

36. Моніторинговий портал DoZorro. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://dozorro.org>

37. Муравйов В. І. Право Європейського Союзу: підручник. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://westudents.com.ua/glavy/67645-3-zdysn>

38. Наказ Мінекономрозвитку України від 30.03.2016р. №557 «Про затвердження Примірною положення про тендерний комітет або уповноважену особу (осіб)». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

39. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 11.06.2020 р. № 1082 «Про затвердження Порядку розміщення інформації про публічні закупівлі». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

40. Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства від 15.04.2020 р. № 708 «Про затвердження Порядку визначення предмета закупівлі». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

41. Наказ Мінекономрозвитку України від 13.04.2016р. №680 «Про затвердження примірної тендерної документації». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

42. Наказ ДП «Зовнішторгвидав України» від 20.03.2019 р. № 10 «Про затвердження Інструкції про порядок використання електронної системи закупівель». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

43. Напрями вдосконалення законодавства України у сфері здійснення державних закупівель та реалізації державного замовлення. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=3929>

44. Науменко С.М.: Система тендерних закупівель: теоретико-методологічні підходи до дефініції і класифікації / С. М. Науменко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2019. – Вип. 1(2). – С. 242-247. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpaiv_2019_1%282%29__41

45. Нестуля В. Реформа публічних закупівель в Україні та результати роботи електронної системи ProZorro (серпень – грудень 2020). / В. Нестуля,

Є.Білик, С.Павлюк, М.Гоголь., О.Аргат., І.Лахтіонов., М.Невдаха. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : www.ti-ukraine.org/wpcontent/uploads/2017/05/serpenhruden-16-ukr.pdf/

46. Ніконова Я.І. Інноваційна політика у системі державного регулювання стійкого розвитку національної економіки / Я.І.Ніконова. К.: МАУП, 2020. – 260 с.

47. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Організаційно-економічний механізм державних закупівель послуг : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / О.Ф.Овсянюк-Бердадіна. – Тернопіль, 2019. – 253 с.

48. Олефір А.О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я: теоретичні та практичні аспекти : моногр. / А. О. Олефір. – Х. : Юрайт, 2020. – 456 с.

49. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: монографія. – Ж.: ЖДТУ, 2018. – 653 с.

50. Парасій-Вергуненко І. М. Аналіз публічних закупівель: методичні та практичні аспекти. / І. М. Парасій-Вергуненко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»: науковий журнал. – О.: Вид-во НаУОА, 2017. – № 7(35). – С. 65-71.

51. Петруненко Я. В. Принципи державних закупівель в Україні / Я. В. Петруненко /У Вісник господарського судочинства. – 2017. – № 3. – С. 174-179.

52. Петруненко Я. В. Державні закупівлі як складовий елемент світової торгівлі морем та напрям формування єдиного економічного простору / Я. В. Петруненко // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук, праць. – 2018. – Вин. 39. – С. 309-317.

53. Пилипенко О. ProZorro і темна сторона держзакупівель. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://ua.112.ua/statji/prozorro-i-temna-storona-derzhzakupivel-296112.html>.

54. Письменна М.С. Концепція аналізу ефективності системи державних закупівель / М.С.Письменна // Східна Європа: економіка, бізнес та

управління. – 2017. – №5(10). / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.easterneuropeebm.in.ua/journal/10_2017/23.pdf

55. Підмогильний О. О. Деякі питання визначення винних посадових осіб замовників торгів: для притягнення їх до адміністративної відповідальності за порушення законодавства при здійсненні закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти / О. О.Підмогильний // Радник в сфері держ. закупівель. – 2019 – № 3. – С. 16–19.

56. Пінькас Г. І. Система ефективного державного фінансового контролю і координації у сфері державних закупівель / Г. І. Пінькас // Актуальні проблеми економіки. – № 2 (92). – 2019. – С. 57–69.

57. Пінькас Г. І. Фінансово-економічний механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 ; Укр. акад. банків. справи НБУ. – Суми, 2020. – 19 с.

58. Піроженко Н. Незаангажований погляд. Світовий банк небайдужий до держзакупівель України (практично-теоретичні рекомендації) / Н. Піроженко, І. Шмельова, А. Ісаєва // Редукціон. – № 7 (89). – липень 2016 р. – С. 26.

59. Постанова Кабінету Міністрів України від 22.04.2020 р. № 292 «Про встановлення розміру плати за подання скарги та затвердження Порядку здійснення плати за подання скарги до органу оскарження через електронну систему закупівель та її повернення суб'єкту оскарження». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

60. Постанова Кабінету Міністрів України від 24.02.2016р. №166 «Порядок функціонування електронної системи закупівель та проведення авторизації електронних майданчиків». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/>

61. Прядко В.В. Фінансово-економічні механізми формування ринку державних закупівель / В. В. Прядко, К. Є. Кращенко // Ефективна економіка – 2016. – № 10. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua>

62. Птиця О. Г. Державні закупівлі стають прозорими. Кроки реформи. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrinform.ua/ukr/news/dergavni_zakupivli_stayut_prozorimi_kroki_reformi_2076758.

63. Публічний модуль аналітики Prozorro. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://bi.prozorro.org/hub/stream/aaec8d41-5201-43ab-809f-3063750dfafd>

64. Система ризик-індикаторів. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://risk.dozorro.org/>

65. Смиричинський В. В. Прок'юремент як механізм формування конкурентоспроможного ринку державних закупівель європейського типу в Україні / В. В. Смиричинський // Конкуренція. Вісник Антимонопольного Комітету України. – 2019. – № 4. – С. 11-16. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : [www.journals.urau.ua/index.php/22256407/article/download/36419/32596/](http://www.journals.urau.ua/index.php/22256407/article/download/36419/32596)

66. Тараненко О. П. Вплив дискреційних повноважень на масштабність корупції у сфері публічних закупівель / О.П.Тараненко // Економіка та держава : наук.-практ. журн. – 2019. – № 2. – С. 72–76.

67. Тараненко О. П. Громадський контроль як ефективний механізм запобігання корупції у сфері публічних закупівель. Демократичне врядування : наук. вісн. : електрон. фах. вид. Львів. регіон. ін-ту держ. упр. НАДУ / за заг. ред. чл.-кор. НАНУ В. С. Загорського та доц. А. В. Ліпенцева. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. – Вип. 22. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnyk22/zmist.html.

68. Тараненко О. П. Особливості антикорупційної політики в сфері державних закупівель. / О.П.Тараненко // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. пр. Одес. регіон. ін-ту держ. упр. – 2019. – Вип. 3 (59). – С. 124–126.

69. Ткаченко Н. Б. Управління державними закупівлями : монографія / Н. Б. Ткаченко. – К. : Книга, 2017. – 296 с.

70. Ткаченко Н. Б. Макроекономічні аспекти державних закупівель / Н. Б. Ткаченко, Ю. М. Уманців // Фінанси України. – 2019. – № 8. – С. 82–88.

71. Тосько Р. Р. Методологія оцінювання корупційних ризиків публічних закупівель з метою раціонального використання державних ресурсів. / Р. Р. Тосько // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2019. – №12. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1019>.

72. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/984_011/page5

73. Узунов Ф. В. Державні закупівлі як форма партнерських відносин бізнесу і влади / Ф. В. Узунов // Інвестиції: практика та досвід. - 2018. - № 24. - С. 145-147.

74. Уманців Ю. М. Еволюція ролі та функцій держави в економіці / Ю. М. Уманців, О. І. Мінняйло // Економічний вісник університету. - 2016. - Вип. 28(1). - С. 140-148. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2016_28%281%29__20

75. Уманців Ю.М. Роль держави у регулюванні макроекономічних процесів / Ю.М. Уманців // Суспільство, економіка та економічна наука в XXI столітті: зб. матеріалів II міжнар. наук.-практ. конф. – К.: КНЕУ, 2017 – с. 120-122. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.edu.ua/bitstream/2010/21543/1/120-122.pdf>.

76. Система публічних закупівель «ProZorro». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <https://prozorro.gov.ua>

77. Файвіш Г. Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС. Веб-портал з питань державних закупівель. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/control/uk/publish>.

78. Фалко Ю.В. Організація державних закупівель: зарубіжний досвід та практика України /Ю.В. Фалко // Університетські наукові записки. – 2019. – №1 (49). – С. 261-269.

79. Фалко Ю. Удосконалення управління системою державних закупівель в умовах модернізації економіки України / Ю. Фалко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2018. – Вип. 3. – С.133–139.

80. Фалко Ю. В. Інституційна модернізація механізмів фінансового контролю в системі управління державними закупівлями в Україні / Ю. В. Фалко // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2020. – № 3. – С. 78-83.

81. Фалко Ю. В. Взаємодія органів виконавчої влади України у сфері управління державними закупівлями / Ю. В. Фалко // Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України. – 2019. – Вип. 2. – С. 90-102.

82. Федулова Л.І. Державні закупівлі як засіб стимулювання інноваційної діяльності / Л.І. Федулова // Стратегічні пріоритети. – 2021. – № 3 (20). – С. 69-75.

83. Фінансова система України в умовах економічних перетворень: всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 18 - 19 квітня 2018 р.) : тези доп. / І.Я. Чугунов, М.В. Тарасюк, Т.В. Канєва та ін.; відп. за вип. І.Я. Чугунов. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. – 173 с.

84. Фіц О.Ю. Моніторинг державних закупівель у країнах ЄС / О.Ю. Фіц // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2017. – № 4 (40). – С. 91-98.

85. Центр протидії корупції: аналітичний звіт «Публічні закупівлі: час трансформацій». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://antac.org.ua/wpcontent/uploads/2020/12/5_Kontrolery.pdf

86. Цимбаленко Я. Ю. Вдосконалення законодавства України в сфері державних закупівель як чинник розвитку української економіки. /

Я.Ю.Цимбаленко //Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2019. – № 8. – 98 с.

87. Шангіна Н. Г. Організаційно-економічні засади здійснення державних закупівель у бюджетних установах: сучасні проблеми та напрями підвищення ефективності / Н. Г. Шангіна // Продуктивність агропромислового виробництва (економічні науки). – 2019. – № 21. – С. 30–35.

88. Шевчук О. А. Внутрішньогосподарський і державний фінансовий контроль: подібність і відмінності / О. А. Шевчук // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2018. – Випуск 27, т.2. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: [file:///D:/Downloads/Tpre_2018_27\(2\)__66.pd](file:///D:/Downloads/Tpre_2018_27(2)__66.pd)

89. Шейко О. В. Способи протидії корупції у сфері державних закупівель. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://e-tenders.com.ua/>

90. Юдіцький О.Л. Шляхи удосконалення законодавства України про закупівлю товарів, робіт, послуг за державні кошти / О.Л. Юдіцький // Приватне право і підприємництво. – 2020. – Вип. 10. – С. 169–171.

91. UA – TENDERS.COM. / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ua-tenders.com/legislation/explanations/166833/>

92. Сайт КП «3-я МКП ПМР». / [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://3mkl.poltava.ua/>

**Динаміка основних показників КП «3-я міська клінічна лікарня Полтавської
міської ради» за 2018-2020 рр.**

Показник (тис.грн)	роки			Відхилення (+,-) 2020 від		2020 у % до	
	2018	2019	2020	2018	2019	2018	2019
Основні засоби	12701326	13402069	14101152	700743	699083	5,51	-99,99
Запаси довгострокових біологічних активів	501 007	696 331	461 044	195324	-235287	38,98	-33,78
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками за товари, роботи, послуги	214 311	328 296	178 199	113985	-150097	53,18	-45,72
Поточна дебіторська заборгованість завиданими авансами	2 135	4695	7 340	2560	2645	119,9	56,33
Поточна дебіторська заборгованість за розрахунками із соціального страхування	16 911	19501	22 746	2590	3245	15,31	16,64
Грошові кошти та їх еквіваленти розпорядників бюджетних коштів та державних цільових фондів у національній валюті, у тому числі в:							
касі	1 483	1 561	1 695	78	134	5,25	8,58
казначействі	102 114	43 334	187 182	-58780	143848	-57,56	331,95
Витрати майбутніх періодів	14 016	12 853	16361	-1163	3508	-8,29	27,29
Внесений капітал	13 001 947	13 629 636	14 342 565	627689	712929	4,82	5,23
Фінансовий результат	737 217	814 056	519 654	76839	-294402	10,42	-36,16
Поточні зобов'язання за платежами до бюджету	2 296	6 441	590	4145	-5851	180,53	-90,83

Додаток А

Поточні зобов'язання за розрахунками за товари, роботи, послуги	59 435	23 933	68 765	-35502	44832	-59,73	187,32
Поточні зобов'язання за внутрішніми розрахунками	8 236	10 378	5 608	2142	-4770	26	-45,96

Джерело: розроблено автором на основі [92]

Додаток Б

Статистичні дані ДП «Прозорро» щодо стану публічних закупівель в Україні у
2020 році

Питання	Допорогові закупівлі	Згідно з законом
Загальна кількість замовників, які здійснювали закупівлі через ІТС	25,61 тис. Замовників загалом – 23,06 тис. Замовлень оборони – 265 Замовлень в окремих сферах – 828 Інших замовлень – 1,91 тис	14,62 тис. Замовників загалом: 13,93 тис. Замовлень оборони: 198 Замовлень в окремих сферах: 558
Середня кількість учасників, які брали участь у закупівлях	Кількість учасників – 115,90 тис. Середня кількість учасників – 2.10	Кількість учасників – 39,25 тис. Середня кількість учасників – 2,68 од.
Кількість та сума коштів, оголошених процедур закупівель	Кількість процедур – 852,62 тис. Очікувана вартість – 150,45 млрд грн.	Кількість процедур – 174,43 тис. Очікувана вартість – 627,22 млрд. грн.
Кількість та сума коштів, проведених на відкритих торгах	Допорогова закупівля – 276,54 тис. Процедура звітування – 576,08 тис. на очікувану вартість: Допорогова закупівля – 71,61 млрд. грн. Процедура звітування – 78,84 млрд. грн.	Кількість процедур: відкриті торги – 119 853 відкриті торги з публікацією англійською мовою – 7427 Очікувана вартість: відкриті торги – 190,50 млрд. грн. відкриті торги з публікацією англійською мовою – 314,63 млрд. грн.
Кількість та сума коштів, проведених через переговорну процедуру закупівлі	Переговорна процедура, передбачена законом	Кількість процедур: переговорна процедура – 25 365 переговорна процедура за нагальною потребою – 20 006 переговорна процедура для потреб оборони – 1 776 Очікувана вартість: переговорна процедура – 52,976 млрд. грн. переговорна процедура за нагальною потребою – 48,038 млрд. грн. переговорна процедура для потреб оборони – 21,070 млрд. грн.
Кількість та сума коштів, проведених через процедуру закупівлі конкурентного діалогу	Передбачений в законі конкурентний діалог	Кількість процедур – 17 Очікувана вартість – 1,412 млрд. грн.

Джерело: створено автором на основі [91]